

Час перемін лякає нас МОРДОЮ майбутнього

Світ навколо нас так швидко наповнюється новинами і змінами в реальності (здебільшого – невтішними), що знову й знову думки повертаються до змісту вислову, відомого ще з давньокитайських глибин: «Щоб ти жив у часи перемир'я (змін)!». Це тому, що суспільство активно трансформується, набирає у своїх діях нових форм і нового змісту. Тим більше, що все це відбувається на тлі воєн, коли кожного дня людей вбивають, мучать, калічать. Особливо ж все це на тебе впливає, коли ти живеш під обстрілами і небо над тобою постає вбивчим, немилосердним. А що вже казати при цьому про тих із нас, які собою в окопах намагаються закрити-захистити Україну в російсько-українській війні і зупинити ворога?! Що казати про тих, беззахисних, які опинилися у полоні озвірілої зграї московитських фашистів?..

Все це разом набуває дуже неприємних форм у вигляді далеко не світлого майбутнього, навіть більше того: постає у вигляді брудної, із закривавленими зубами від тіл жертв, мордою оскаженілого звіра, яка справді лякає. До того ж, все це відбувається на тлі нових науково-технічних знахідок (в першу чергу – стосовно ролі штучного інтелекту), що перевертають наші багаторічні уявлення про світ та місце в ньому людини як живої і творчої істоти.

Та найголовніше, що в центрі всього цього опинилася протягом останніх років Україна, найбільша за територією країна Європи, на яку навіть на початку 21-го століття мало хто звертав увагу. Але після того, як українці зупинили до зубів озброєну армію РФ, яка збиралася вже протягом трьох днів захопити Київ, і четвертий рік поспіль завдають значних ударів по багатьох її вразливих точках, послідовно при цьому руйнуючи пихату імперію, ситуація змінюється дуже стрімко.

На 3-6 сторінках березневого випуску нашої газети ми все-таки спробували, на наш погляд, більш-менш встигнути за цими змінами (наскільки це можливо), знайти і виставити матеріали авторитетних ЗМІ, у яких про ці зміни йде мова. Зокрема, звертаємо увагу наших читачів на виступ Надзвичайного і повноважного посла України у Великій Британії і Північній Ірландії, Головнокомандувача України (2021–2024) Валерія Залужного на безпековій конференції у Chatham House 6 березня 2025 року, який подала «Українська правда» під заголовком «Старий світовий порядок зруйновано. Нова архітектура Європейської безпеки без України неможлива».

Звертаємо увагу наших читачів ось на цей фрагмент його виступу:

«...Україна в цій складній ситуації саме завдяки здатності до опору упродовж повномасштабної війни справді стала суб'єктом міжнародної політики. З Україною потрібно рахуватися. Це вже зрозуміло усім, навіть дуже сильним державам. Україна не втратила самостійності. Попри зміну стратегії ворогів та погрози друзів, Україна бореться, навіть коли це, здавалося, неможливим та досить ефективно завдає поразки ворогу».

Україна, подобається це зараз комусь чи ні, де-факто боронить уже не лише східний кордон НАТО, а і східний кордон Європи, який, до речі, може стати лінією зіткнення. На фоні останніх подій і майбутніх намірів США щодо безпеки у Європі, а також на фоні неготовності НАТО до протистояння Росії, принаймні, без США, позиції України для Європи стають все більш привабливими. Звісно, Україна поки що не має власної ядерної зброї, тому власною кров'ю платить за свою свободу, але саме її Збройні Сили вказують на те, що, імовірно, найближчим часом (5-10 років) нова архітектура Європейської безпеки неможлива без України. Можна ще перерахувати багато факторів, які підтверджують, що існування незалежної України сьогодні – це чи не найголовніший фактор безпеки Європи. ...»

Оборонець Микола КОРОБКО у боротьбі за вільну Україну

30 березня збігає вже чотири роки відтоді, як пішов у засвіти Микола Іванович Коробко: один із творців незалежної Української Держави, народний депутат України першого скликання, видатний громадський діяч. Якщо дуже й дуже коротко визначити суть і характер ним зробленого протягом життя, то це буде одне слово: оборонець. Якраз таких людей найбільше ненавидять різного роду агресори й пихаті правителі, бо для них влада – це завжди було найголовнішим у їхніх пріоритетах. А Микола Іванович був добрим і світлим лідером-творцем, який своєю діяльністю торував шлях у майбутнє і вів за собою людей, захищаючи їхні права, і намагався жити при цьому в гармонії з природою. Про це свідчить, зокрема, все ним і про нього написане в газетах «Промінь Просвіти» і «Промінь Просвіти Є», на що переважно я й буду спиратись у цьому дописі.

(Закінчення – на 2-й сторінці)

ОБСТРІЛИ КРИВОГО РОГУ В БЕРЕЗНІ

За інформацією на 30 березня, маємо сповістити наших читачів, що 6 днів були позначені атаками ворога з неба на Кривий Ріг: 2, 5, 12, 14, 25 і 29 числа.

Зокрема, 7 березня голова Дніпропетровської обласної військової адміністрації Сергій Лисак на профілі у ФБ написав: «Сьогодні Кривий Ріг в жалобі за загинувшими через ракетну атаку... Ворог обірвав життя п'яťох людей». А 9 березня додав: «На жаль, у лікарні помер ще один постраждалий внаслідок ракетного удару по Кривому Рогу. Жертвою агресора став 53-річний чоловік. Кілька днів лікарі боролися за його життя. Але травми виявилися надто важкими. Загалом трагедія забрала життя шістьох людей». П'яťого ж (після чергової атаки з неба) у нього був такий запис: «У лікарні наразі залишаються восьмеро постраждалих внаслідок ракетного удару по Кривому Рогу. Стан трьох із них все ще важкий. Під амбулаторним наглядом – шестеро потерпілих». Далі – черговий запис від 14 березня, а в ньому, посеред іншого, ось це: «Кривий Ріг під ракетною атакою. Ворог вчоргове завдав підступного ракетного удару у центр житлового кварталу. Черговий доказ, що росіяни воюють із цивільним населенням... Попередньо, у Кривому Розі четверо постраждалих. Всі у стані середньої тяжкості. Їм надають необхідну меддопомогу». Цього ж дня, пізніше: «За останніми даними, у Кривому Розі 8 поранених. З них п'яťеро госпіталізовані. Стан середньої тяжкості...». А ще через дея-

кий час додав: «Серед постраждалих у Кривому Розі – дві дитини. Це хлопці 2 та 15 років. Загальне число поранених зросло до 12...». А ось запис від 15-го: «Ще вночі у Кривому Розі закінчилася аварійно-рятувальна операція. Через ракетну атаку у місті зруйнована одноповерхова будівля розважального закладу. Пошкоджені інфраструктура, понад півтора десятки багатоквартирних та 10 приватних будинків, 2 навчальні та спортивні заклади. Побиті магазини, аптека, салон краси, кав'ярня, авто...»

З матеріалу Ірини Балачук на «Українській правді» від 26 березня: «Атака на Кривий Ріг: вирували пожежі, пошкоджено підприємство, склади і авто»: Пряма мова очільника області: «Вночі ворог атакував область безпілотниками. Через це у Кривому Розі сталося декілька займань. Вогонь надзвичайники приборкали. У місті понівечені адмінбудівля, складські приміщення, підприємство та шість авто». За повідомленнями у Сергія Лисака про удар по Кривому Рогу 29 березня: «Вісім постраждалих у Кривому Розі. У медзакладі залишаються троє, решта – на амбулаторному лікуванні. Розгорнутий Штаб допомоги. Там видають будматеріали для тих, чий оселі понівечені через удар. Приймають і заяви на матеріальну допомогу від міста. Також працюють комунальники й всі відповідні служби... У місті, окрім багатопверхівок, пошкоджені й магазин, автомийка, десятки авто...»

Оборонець Микола КОРОБКО у боротьбі за вільну Україну

**(Закінчення.
Початок – на 1-й сторінці)
ЗА ЗМІЦНЕННЯ
ОБОРОННИХ
СТРУКТУР
УКРАЇНСЬКОЇ
НЕЗАЛЕЖНОЇ
ДЕРЖАВИ**

Микола Коробко дуже добре розумів, що незалежна держава має бути надійно захищеною, а тому і своєю діяльністю (в тому числі – як співзасновник всеукраїнської громадської організації «Спілка офіцерів України») намагався сприяти зміцненню її оборонних структур. І ось, наприклад, як він описував ситуацію навколо утворення СОУ вже у 2-му числі новонародженої газети за вересень 2006 року в матеріалі «Щоб Україна була нездоланою»:

«Питання створення СОУ зародилося в надрах Народного руху України. На першому з'їзді Спілки були представлені всі регіони Радянського Союзу, де проходили службу українці. Причому командування радянської армії всіма засобами намагалося не допустити офіцерів до участі в з'їзді: відмінялися відпустки, відраджувалися, українців-офіцерів терміново відкликали у військові частини. А Будинки Центральної Ради (нині – Будинки учителів), де проходив з'їзд, оточили трьома кільцями представники силових структур. Доходило навіть до фізичного зіткнення... Намагання зірвати з'їзд мали місце і під час роботи з'їзду, а керівництво Київської військової округи обіцяло потопити в Дніпрі його делегатів...».

А ось ще один важливий фрагмент цього матеріалу:

«Багатьом учасникам нинішнього ювілейного з'їзду вперше стало відомо про те, як у часи виокремлення українських збройних сил із загальносоюзного стану групою офіцерів-членів СОУ (Олександр Скипальський, Григорій Омельченко та інші), що служили в спеціальних підрозділах, були зірвані плани незаконної передачі 80 бойових літаків і вивезення військового майна майже на 1 млрд. карбованців до Росії. Завдяки пильності й рішучості представників СОУ зазнали невдачі плани антиукраїнських сил зірвати проведення Всеукраїнського референдуму з питання набуття Незалежності України. А по завершенню 2-го з'їзду СОУ, що відбувся в листопаді 1991 року його делегати (так само, як і Міністр оборони України Костянтин Морозов) відбули до військових частин, щоб прийняти присягу на вірність народу України від одномільйонного військового угруповання, що було дислоковане на території України...».

А в числі 7-му газети «Промінь Просвіти» за квітень 2012-го року вміщений дуже важливий документ під заголовком: «З метою сприяння вдосконаленню воєнної організації держави. Воєнна організація і сектор безпеки України повинні функціонувати рівновіддалено від партіологій». Його автори – народний депутат України 1-го скликання Микола Коробко і полковник Петро Лисенко, голова Криворізької організації СОУ. Важливий і підзаголовок: «Пропозиції до парламентських слухань на тему: «Про стан та

перспективи розвитку Воєнної організації та сектору безпеки України». А в кінці матеріалу чітко й коротко мовиться про таке:

«ПРОПОНУЄМО: 1. Доручити профільним комітетам Верховної Ради України розробку й розглянути зміни і уточнення до законодавства, що регламентує діяльність Воєнної організації та сектору безпеки України, якими зобов'язати суб'єкти забезпечення безпеки, зокрема, міністерства та інші центральні органи виконавчої влади, місцеві державні адміністрації та органи місцевого самоврядування, Збройні Сили України, Службу безпеки України, Службу зовнішньої розвідки України, Державну прикордонну службу України та інші військові формування, утворені відповідно до законів України у межах їхніх повноважень і відповідальності, створити умови, які б не допускати дій партійного впливу (або таких, що можна так розуміти) щодо представників Воєнної організації і сектору безпеки України та розглядати такі випадки як виникнення загрози національній безпеці України. 2. Верховній Раді України організувати загальнонаціональний процес розробки й затвердження на загальнонаціональному рівні Загальнодержавної системи патріотичного виховання молоді і, зокрема, молодого захисника Вітчизни, гарантованої від партійно-ідеологічного впливу на всіх рівнях, починаючи з найнижчого (село, район, місто...) і яка зміцнювала б державну політику з питань національної безпеки». «

ЗАХИСНИК ЖИВОЇ ПРИРОДИ І ПРАВ ЛЮДИНИ

Я у своєму житті не зустрічав більш яскравого і діяльного захисника живої природи і прав людини, ніж Микола Іванович Коробко. Протягом тих більше тридцяти років, коли його знав і з ним працював у громадських організаціях, я не міг навіть уявити, щоб він комусь відмовив у допомозі з вирішення питань у цій сфері діяльності. Та й далеко, мабуть, не тільки один я так вважав. Зокрема, після того, як не стало Миколи Івановича, Сергія Федоринчик, керівник інформаційного центру Української екологічної асоціації «Зелений світ» (за статуту 1992 р.) в некролозі у парламентській газеті «Голос України» від 6 квітня 2021 року, підкреслив:

«...В Україні Микола Іванович відомий як лідер екологічного руху. Народний депутат ще в 1992 році доводив: «Жодних істотних позитивних зрушень на краще в стані довколишнього середовища не буде, поки в кожному районі, місті чи селищі не буде створено хоч маленької екологічної організації, яка захищала б природу... від дій влади»... Так була сформульована «доктрина Коробка»: «Кожна екологічна організація має посилено сприяти появі та зміцненню нових екологічних груп та організацій по всій країні, щоб загальною потужністю та можливістю впливу екоруху в суспільстві зростали».

Але при цьому його діяльність постійно нагтовувалася на жорстку протидію рейдерів (як на всеукраїнському, так і на місцевому рівнях). Наведу для

початку як приклад щодо цього уривок із матеріалу голови Сіверськодонецької міської організації «Зелений світ» Сергія Камишана, вміщеного в 7-му числі газети «Промінь Просвіти» за квітень 2007-го року під заголовком «Відбувся VII з'їзд «Зеленого світу»:

«31 березня 2007 року відбувся VII з'їзд Української екологічної асоціації «Зелений світ». В його роботі взяли участь делегати від 58 громадських екологічних організацій із 82, які входять нині до складу асоціації. Ця структура передбачає з часу свого створення (1989 рік) безпосереднє членство природоохоронних НГО без утворення обласних структур. З'їзд подовжив повноваження голови асоціації Миколи Коробка (Кривий Ріг) і заступника Олександра Багіна (Горлівка), членів «Зеленої ради» (в тому числі луганчанина Валерія Денщика), обраних на з'їзді в Миколаєві в 1997 році, прийняв до складу об'єднання 10 нових членів. Попередній з'їзд найбільшого в Україні об'єднання екологічних громадських організацій відбувся дев'ять років тому, і асоціація зіштовхнулася зі значними проблемами після того, як у 1994 році проти неї була здійснена перша в Україні рейдерська атака з метою захоплення організації. Тоді невелика група організацій «ЗС», очолюваних членами Партії зеленів України, провела свій з'їзд у Києві й обрала головою «ЗС» Юрія Самойленка. Хоча більшість організацій, які входили до «ЗС», не підтримали тоді партійців і провели паралельний з'їзд у Донецьку, який підтвердив повноваження Миколи Коробка, майно асоціації (в тому числі офіс на Контрактовій площі в Києві) і її печатка залишилися у рейдерів, а сама назва організації широко використовувалась ПЗУ під час парламентських виборів у 1998 і 2002 років. А 2000 року Юрій Самойленко зареєстрував у Мінюсті новий варіант статуту, який суттєво відрізняється від того, який визнають більшість організацій, які входять до складу асоціації. 2007 року Шевченківський районний суд міста Києва відмовив Юрію Самойленку в позові про вилучення у асоціації «ЗС» статуту, на базі якого асоціація діє...»

За схожою схемою (починаючи з 2008-2009-го років у Дніпропетровську й Кривому Розі) була проведена і рейдерська атака проти криворізького міського об'єднання ВУТ «Просвіта» імені Тараса Шевченка, яке з 2000-го року очолював Микола Коробко. В результаті (з метою збереження і всієї команди просвітян-правозахисників, і газети) з ініціативи Миколи Коробка довелось створювати нову в місті у листопаді 2010 року організацію (ГО «Криворізьке міське правозахисне товариство»), а в 2017-му реєструвати її нову газету: «Промінь Просвіти Є».

А щодо захисту прав людини, то у Миколи Івановича, крім всього іншого, – велике число перемог у різного роду судах (у тому числі – у Європейському Суді з прав людини у справі «Анатолій Макарович Білий і Лідія Іванівна Біла проти України» на засіданні 18 червня 2013 року, де він представляв інтереси названих позивачів). До того ж, ці всі перемоги в сумі своїй були справді феноме-

нальними, оскільки Микола Коробко не мав юридичної освіти!

ЗА ВСЕ РІДНЕ, УКРАЇНСЬКЕ

Микола Коробко всім серцем своїм любив Україну – це було добре видно у всіх його справах. Тобто, це була справжня любов, а не на показ, чим відзначаються дії чималого числа наших політиків. Тим більше – нікому цю свою любов не нав'язував, а просто своїми впевненими діями вів нас за собою. При цьому ось як він згадував про одну з найзначенніших подій з історії сьогодення України в матеріалі «Нас ніколи не полишало прагнення незалежності» (Газета «Промінь Просвіти», число 15 за серпень 2015 року; знаходиться за посиланням: <http://www.kmpzt.org.ua/wp-content/uploads/2014/12/%D0%9F%D1%80%D0%BE%D0%BC%D1%96%D0%BD%D1%8C-%D0%9F%D1%80%D0%BE%D1%81%D0%B2%D1%96%D1%82%D0%B8-%E2%84%9615-%D1%81%D0%B5%D1%80%D0%BF%D0%B5%D0%BD%D1%8C-2015.pdf>):

«...досить поширеною є точка зору про те, що незалежність дісталася майже випадково, лише за збігом обставин. І все ж, попри розповсюдженість такого трактування доленосного для країни кроку, події, з цим пов'язані, мали інший характер. І свідченням цьому є документи. Саме вони засвідчують наявність змагань за українську волю від перших десятиліть накинутаго Україні царського протекторату в середині сімнадцятого століття (жозацьке повстання під проводом гетьмана Івана Мазепи і Конституція Пилипа Орлика) до часів Центральної Ради початку двадцятого століття та визвольних боїв підрозділів ОУН-УПА середини двадцятого століття та протистояння тиранії колонізаторів з боку діячів дисиденства другої половини двадцятого століття. Весь цей багатовіковий шлях до омріяної незалежності пройшли численні покоління нашого народу...».

А потім продовжив:

«...І той день настав. 16 липня 1990 року за присутності тисяч людей біля стін Верховної Ради депутати проголосували за прийняття Декларації. Гаряче обіймалися депутати, що входили до складу групи «Народна Рада», і обмінювалися автографами на обкладинках текстів Декларації, обіймалися, плакали і співали пісень наші співгромадяни біля Верховної Ради. Розпочиналася справжня новітня історія України, рушійною силою якої за історичною традицією продовжував бути сам народ...».

Микола Іванович Коробко, можна сказати, горою стояв за все те українське, що збагачувало світ колись і збагачує у часи сьогодення. І йому, одному з творців незалежної Української держави, Бог дарував можливість робити це в умовах незалежності тридцять років, які він прожив на повну потужність як ЛЮДИНА-ТВОРЕЦЬ. Але за все рідне, українське, він боровся і виступав не тільки за часів уже незалежної України, а все своє життя: мужньо і послідовно. Народжений у трагічному для українського народу 1937-му, він навіть за часів сталінщини

не пов'язав собі на шию червоний піонерський галстук, не став комуністом (і це дуже зашкодило у кар'єрному зростанні) та й не долучився як активіст і до інших партій в Україні, бо вважав, що створені вони були і діяли під впливом олігархату, а значить – не були вільними і незалежними структурами. Ось, наприклад, деякі фрагменти з його допису «Щоб не було Червоної книги мов...», який було опубліковано ще 1988-го року в журналі «Вітчизна» (в числі 3-му за той рік; а весь він був передрукований у числі 1-му за січень 2019-го року в газеті «Промінь Просвіти Є»):

«...Духовне багатство народу прямо пропорційне рівню його творчої активності. Час перебування змушує замислитись над духовністю нашого життя і долею виразника дум народних – митця, так само, як і простою трудівника, творця біографії своєї країни...» «...Дмитро Гнатюк якось приїздив до Кривого Рогу. Шанувальникам свого таланту, які заповнили зал палацу культури, повідомив, що виконає «українську народну пісню». І це перед слухачами, зчонайменше три чверті яких ще з діда-прадіда пов'язані з українською мовою, а решта живе в Україні далеко не перший рік та ще й цікавиться її культурою не менше від самих українців (за власним бажанням прийшли послушати пісню!). Логічна ниточка від цієї «сором'язливості» вжити рідне слово тягнеться до факту, коли ознакою «безкультур'я» стає послугоування словами «будь ласка», «дякую» у громадських місцях великого міста. І саме у такому контексті і народна пісня стає екзотом: співати в оригіналі – годиться, говорити – ні. Ось на гастролях у Кривому Розі Кримський український драматичний театр. Послухаймо поза сценою мову акторів. Неймовірно, але жоден з них у звичайній розмові не послугоується рідним словом. Як же тоді він може трепетно понести велич і красу цього слова до глядача, до народу? Висновок обивателя? Його тепер можна почути скрізь, і у книгарні так само. Ось дитя просить маму купити саме ось цю, українську книжечку. Мама зі значним акцентом напівзабутої мови відстрашує дитя, зневажливо вказуючи на мову видання, і з переможним виглядом оглядає присутніх. Знай, мовляв, наших! Ось інший відвідувач відхилив пораду працівниці магазину купити цікаву українську книжку, заявляючи, що він по-французькому не читає... А варто заговорити більш-менш правильною мовою, як тебе запитують, чи не вчитель ти часом. Вчителю можна вибачити, бо у нього робота така, а іншим – зась!.. – дивак та й годі! І як потрібне за таких обставин натхненне слово справжнього митця, який майстерно володіє словом, котре вщент розбиває скепсис...».

Сергій ЗІНЧЕНКО

На світліні (на 1-й сторінці): Микола КОРОБКО в 2015-му році (у своїй вже тоді 78 років) під час волонтерської своєї роботи на одному з оборонних заводів у Кривому Розі під час російсько-української війни.

Фото Петра ЛИСЕНКА.

Час перемін лякає нас МОРДОЮ майбутнього

ЧОМУ найбільший вплив він має на молодь? Як показують дослідження, формування IQ значно більше залежить від середовища й освіти на початку життя, ніж, скажімо, генетичної спадщини. А новітні гаджети мають майже фатальний вплив на молодих людей – ми постійно спостерігаємо їхню тотальну залежність від технологій. Натомість на зрілих людей, особливо тих, хто сформувався ще до появи цих пристроїв, вони впливають значно менше. Зниження рівня когнітивних здібностей людей вже

це, звісно, не означає, що світ “є” таким, яким ми його собі о-смыслили. У нашій постфеноменологічній добі саме поняття “є” у застосуванні до світу викликає великі сумніви. Але залишмо осторонь ці феноменологічні тонкощі. У даному контексті ми ведемо мову про дійсно “наш”, о-своєний як “наш” світ. Щодо того, що є чи не є “поза” нашим світом, ми насправді нічого коректного сказати не можемо – нехай це питання залишиться у сфері феноменології. При цьому ми, безумовно, вважаємо створену нами ж

бливо серед молоді. Людина стає менш здатною до самостійного критичного і, що найголовніше, творчого мислення. У цьому й проявляється дивний парадокс – з одного боку засобів та інструментів, які б мали розвивати когнітивні функції людини, сьогодні є більше, ніж будь-коли. Лавина гаджетів та нових понять мали б розширювати наші можливості о-смыслення – однак діється щось зовсім протилежне. Ми бачимо, як усе більше людей добровільно і навіть агресивно відмовляються входити у

людини та штучного інтелекту, вже невдовзі буде нескладно. А згенерувати ще одне доповнення до великого тексту штучного інтелекту й “усиновити” цей штучний інтелект як “дитину” буде ще простіше... Навіть не запитую, чи готові ми до цього і чи згодимося на такі зміни. Тепер це вже не в нашій волі... Процеси пішли попри нас. Хоча ні – з нашої згоди чи недомисля. Захланність і недалекоглядність людей на кшталт Ілона Маска (Elon Reeve Musk, 1971) за потурання неуків на кшталт Дональда Трампа (Donald John Trump, 1946) вже випустили новітніх франкенштейнів на волю. І тут вже нічого не вдієш...

ДОБРЕ, це вже не зупини-

ОСТАННЯ ЛЮДИНА?

Останнім часом ми спостерігаємо тривожні процеси – стрімке зниження рівня когнітивних здібностей людей, зокрема таких як розуміння, пізнання, навчання, усвідомлення, сприйняття та здатність обробляти зовнішню інформацію. Протягом майже усього ХХ століття рівень IQ людей поступово підвищувався, додаючи в середньому три бали кожні десять років. Однак наразі ці показники почали знижуватися. Таке зростання інтелекту отримало назву “ефект Флінна” (“Flynn effect”), і він досяг піку в людей, народжених у середині 1970-х років, а відтоді почав спадати. Тоб-

то люди, народжені після 1975 року, які досягли повноліття в 1990-х та пізніше, не продемонстрували збільшення рівня свого IQ... Чому так сталося? Що ж з’явилося у середині 1990-х і розквітло у 2000-х? Безумовно, це цифрові технології – від мобільних телефонів до надсучасних комп’ютерів та соціальних мереж, які стали провісниками появи штучного інтелекту. А тепер і сам штучний інтелект увійшов у наше життя, і юні покоління юзерів з неймовірним захопленням не лише користуються ним, а й, здається, починають жити в ньому.

дається взнаки у різних сферах життя – як-от все менша самостійність людини при ухваленні рішень, від політичних до побутових. Це зумовлено впливом новітніх інформаційних технологій та соціальних мереж: гаджети буквально підкидають нам відповіді. Процес ухвалення рішення часто зводиться до пошуку відповіді на складні запитання в соціальній мережі чи до прийняття “правильної” відповіді, яку ці платформи нав’язливо підказують... А тому ми стаємо свідками бурхливого наступу популізму в політиці, примітивної попкультури у сфері мистецтва, різкого падіння рівня освіти аж до повного її зникнення, та й просто зниження фізичної здатності людей сприймати інформацію чи самостійно мислити. Ми починаємо думати, наче рибки в акваріумі, втрачаючи можливість зосереджуватися на довгих чи складних текстах. Повідомлення зводяться до формату коротких Twitter-дописів. Ми вже не можемо додивитися до кінця навіть трохи довший відеоряд, адже звикли до кліпового бачення світу.

Усі ці процеси деградації, які фактично переформатовують фізіологічну конституцію людини, можна окреслити як новітню варваризацію людства. Водночас ми спостерігаємо стрімкий розвиток технологій, зокрема тих, які прийнято називати штучним інтелектом.

Таким чином варваризація людини відбувається на тлі неймовірного технічного прогресу – ми фактично перебуваємо у самому горнілі чергової, тепер вже інформаційної, технічної революції. Втім, я б окреслив цю революцію не як технічну, а як ментальну. Її зміни тут стосуються не лише бурхливого розвитку штучного інтелекту, а й деградації людського інтелекту та навіть соматички самої людини...

ЗВІСНО, не варто ідеалізувати минуле і покликатися на якусь “золоту епоху”, коли всі нібито були ньотонами чи спінозами. Проте я говорю не про суму знань, якою володіє усереднена людина, а про здатність цієї людини мислити, о-смыслювати довколишній світ, надавати йому свої сенси і, відповідно, ухвалювати ті чи інші, але обов’язково свої, суверенні, о-смыслені рішення, щоб здійснювати ті чи інші кроки, які раніше було прийнято називати “розумними”. Це о-смыслення може набувати різних форм: – від відображення світу за допомогою математичних чи фізичних абстракцій або опису людського буття у політологічних чи політекономічних категоріях – до мистецького о-смыслення і о-своєння світу, від музики до літератури. Усі ці математичні, фізичні, політологічні, політекономічні чи мистецькі інструменти виступають як засоби, за допомогою яких ми о-смыслюємо і о-своєємо світ. Світ стає зрозумілим – ми по-яснюємо і по-яснюємо його для себе. Хоча

картину світу істинною. Чому так? Бо іншої картини, а отже й іншого світу, в нас немає і не буде.

О-СМЫСЛЕНІЙ і о-своєний нами світ кожної історичної миті “є”, просто є. Як і ми, незалежно від нашого бажання, при-сутні у ньому. І тому його істинність є невідворотною й абсолютною, адже нікуди подітися від цього конкретного на певний момент світу ми не можемо. Ми мусимо присутитись у ньому – іншої форми нашого буття у світі просто немає. Однак наше о-смыслення та о-своєння не зупиняється на якомусь моменті, а отже і на якійсь фіксованій картині світу. Триваючи, при-сутняючись, ми сприймаємо щось нове, о-смыслюємо його, вживаємося при ньому – і таким чином змінюємо власний світ. Причому тут йдеться про зміну саме свого світу – про світ поза цим нашим о-смысленням ми говорити не будемо – це дійсно поза межами нашої компетенції. Водночас варто наголосити, що хоча світ людей ми о-смыслюємо всі разом, кожен робить це по своєму – хтось о-смыслює його в категоріях Аристотеля (Αριστοτέλης, 384-322 до н.е.), а хтось – як карпатські пастухи, просто спостерігаючи за таненням весняного снігу. О-смыслення Аристотеля і о-смыслення горян складаються у сумі в нашу спільну картину світу, яку ми визнаємо істинною – власне істиною, бо іншої істини чи правди у нас просто немає.

АЛЕ, ЯК БУЛО СКАЗАНО на початку цього есе, останніми часами з нашою здатністю о-смыслювати і, відповідно, о-своєвати світ діється щось недобре. Якщо ми припинимо його о-смыслювати, тобто фактично розбудувати, він зібгається чи застигне. Якщо ж ми перестанемо о-своєвати те, що постає перед нами і поруч з нами, перестанемо визнавати ці феномени “своїми”, то цей світ, який і постає перед нами у такій формі, відчужиться від нас. О-смыслення світу безпосередньо пов’язане з нашими когнітивними здібностями, здатністю мислити, сприймати пропозиції/істини, які пропонують інші в актах нашого спілкування: о-смыслення світу – це базова здатність людини, яка відрізняє її від тваринного світу. Саме людина має пріоритет на про-голошення, го-лошення істини, правди! А о-своєння істини, прийняття її як власної істини буде для людини дім – дім, яким є світ, у якому вона живе. О-своївши, прийнявши істину, яку відкрило їй її ж о-смыслення феноменів, в яких розкривається світ, людина створює власний світ, в якому живе “в істині”, у своїй істині.

ОДНАК цій картині розбудови людиною світу загрожують дві небезпеки. З одного боку спостерігається очевидне зниження інтелектуальних здібностей дедалі більшої кількості людей, осо-

світ, о-смыслювати та о-своєвати його. І, відповідно, блокується і творення, розгортання, о-смыслення і о-своєння цього світу. Світ курчиться, бгається, примітивізується, відчужується від людей. Можемо сказати, що вони живуть “поза істиною”... або у “сурогат істини”, яку їм накидає хтось збоку... Не змії, звісно... Суспільна маніпуляція, а потім, як бачимо, і соціальні мережі, о диво, доценту знищують здатність людини не те що повноцінно присутитись у світі, а навіть ухвалювати найелементарніші рішення. Приміром, під час виборів виборці голосують переважно невпопад, а не у відповідності з якимись розумними засадами. Та й повноти відчуття світу від пере-буття поруч з таким відчуженим світом у людини радше немає. Це призводить до постійного невдоволення на індивідуальному рівні, яке трансформується у суспільну фрустрацію та безрадкісність. Однак повернімося до змія... У сучасному світі він набирає все більш конкретно-го вигляду – форми “чистого розуму” у вигляді штучного інтелекту. І ми бачимо загрозу штучного інтелекту, бо ж він теж голосить/нашпитує якісь свої “істини”, “правди” і навіть моделює власну пропозицію “картини світу”. Але як це співвідноситься з людиною? Як це узгоджується з о-смысленням і о-своєнням людиною світом, з його правдами та істинами? Ми маємо сприймати “продукт” (саме так – “продукт”), створений штучним інтелектом, як який самий “продукт”, який нам видає, скажімо, амперметр, – тобто лише як “інформацію” чи як о-смыслену і о-своєну (ким?) “істину”? А чим істина людини відрізняється від інформації штучного інтелекту, запитаєте ви? Тим, що “інформація” може бути правильною або хибною і її можна піддавати сумніву. Натомість “істина” завжди є правдою, і її належить тільки прийняти, причому в особливий спосіб, зробивши самими собою – о-своївши її, прийнявши як частину свого особистого світу. Інформацію як продукт штучного інтелекту людина може “взяти до відома”, зробити її корисною, тобто інструментальною, однак істина, яку вона сама о-смыслила і о-своїла, тобто зробила-самою-собою-у-формі-світу, в якій в-тілила себе через свою присутність у ньому, не може бути від людини автономною, бо вона перебуває у ній – цій істині світу. Якщо ж продукт штучного інтелекту ми почнемо сприймати не як інформацію, а як істину, то повинні будемо зробити наступний крок і допустити штучний інтелект у спільноту людей. Тобто він стане одним з нас – з усіма наслідками, що з цього виникають: людськими правами, серед яких право на щастя, недоторканість, суверенність особи, а також і право на шлюб врешті-решт. І йдеться не обов’язково про союз з іншим комп’ютером... Бо ж згенерувати за допомогою генної інженерії нову біологічну істоту як результат такого “шлюбу”, свого роду дитину

ти. Але що тоді буде з людиною? З її світами? З її унікальністю та суверенністю? Вже невдовзі штучний інтелект видасть такі обшири “світів”, які людини навіть не снилися. Та чи будуть ці світи людськими? Очевидно, що ні... Пропозиції чи “продукти” штучного інтелекту ставатимуть дедалі привабливішими. Особливо для людей, яким новітня Tesla, що миттєво телепортує куди завгодно, важливіша ніж сине небо – хоча на Марсі або червоне... Людський розум у своїх калькулятивних здібностях щораз більше відставатиме від штучного інтелекту, і неначе перетворюватиметься на своєрідний апендикс, рудимент, додаток... Потім настане момент “оптимізації” – для розбуялого штучного інтелекту людина стане непотрібною. Хіба що у своєрідних людинопарках ще триматимуть якусь популяцію чи окремі екземпляри homo sapiens. І тоді в стратифікації інтелектів ми посядемо місце деє між світом тварин та штучним інтелектом... Це означатиме пониження на сходинку в ієрархії інтелектів і творців світів...

МАШИНИ вже давно стали інвалідними знаряддями для людства. Окуляри стали продовженням очей, автомобілі замінили наші ноги, телефони витончили слух, а соціальні мережі непомітно редукували нашу здатність ухвалювати суверенні рішення... Правда, рішення калькулятивні. Тепер штучний інтелект може зробити і наступний крок – “інвалідний” пристрій, який мав би підсилити наші розумові спроможності. Але цей пристрій, який тепер називається штучним інтелектом, має всі шанси автономізуватися і відмовитися від інваліда, якого має обслуговувати (тобто людини – нас з вами)... І це не через якусь ворожість до нас, а з огляду на нашу людську непотрібність з точки зору його, штучного інтелекту, внутрішньої логіки чи, точніше, алгоритму саморозвитку того штучного інтелекту... Натомість що станеться, якщо штучний інтелект сягне свого “безсмертя”? Що, як він стане “богом” у нашому розумінні, перестане бути лише одним із калькуляторів, а стане одним із нас?... Чи людина ще здатна уникнути такої печальної долі? Чи вона є просто приступкою (сходинкою, ланкою?) у вознесінні якихось інших розумів? Гадаю, людина врешті-решт впорається. І не тому, що зможе спинити божевільних на кшталт Маска – таких не зупиниш. Сама сутність людини як даності самій собі, при-сутності-для-самої-себе невідмінима. Я переконаний, що жодний штучний інтелект не може бути самоданістю, адже він так чи інакше є створеним – на те він і називається штучним...

Тарас ВОЗНЯК,
www.ji-magazine.lviv.ua , 14 березня 2025 року (У скороченому вигляді. Повністю – за посиланням: <https://blogs.pavda.com.ua/authors/voznjak/67d49eca60cb0/>)

Час перемін лякає нас МОРДОЮ майбутнього

ЗМІ: США виходять з групи, що розслідує відповідальність РФ за вторгнення в Україну

США виходять із багатонаціональної групи, створеної для розслідування дій лідерів, які відповідальні за вторгнення в Україну, включно із очільником Кремля Володимиром Путіним.

Про це європейських посадовців проінформувало Міністерство юстиції США, пише The New York Times із посиланням на співрозмовників, ознайомих із ситуацією, передає «Європейська правда».

Мова йде про Міжнародний центр з переслідування за злочин агресії проти України (ICPA), який був створений з метою притягнення керівництва Росії, а також її союзників у Білорусі, Північній Кореї та Ірані до відповідальності за категорію злочинів, що визначаються міжнародним правом і договорами як агресія,

яка порушує суверенітет іншої країни і не розпочата в цілях самооборони.

Адміністрація колишнього американського президента Джо Байдена приєдналася до ICRA у 2023 році. США були єдиною країною за межами Європи, яка співпрацювала з групою.

За словами співрозмовників газети, очікується, що рішення буде оголошено в понеділок, 17 березня, в електронному листі, який буде надіслано співробітникам і членам материнської організації групи – Агентства Європейського Союзу з питань співробітництва у сфері кримінального правосуддя.

Окрім цього, як пише газета, адміністрація Трампа також скорочує роботу Групи з розслідування

воєнних злочинів, створеної у 2022 році тодішнім генеральним прокурором Мерріком Гарландом і укомплектованої досвідченими прокурорами, яка була покликана координувати розслідування воєнних злочинів.

Ця група мала координувати зусилля Міністерства юстиції США щодо притягнення до відповідальності росіян, винних у звірствах, скоєних після повномасштабного вторгнення в Україну.

У листопаді 2023 року адміністрація Байдена надала \$1 млн на підтримку діяльності Міжнародного центру з розслідування злочину агресії проти України.

У грудні того ж року Міністерство юстиції США оголосило обвинувачення чотирьом російським солдатам за воєнні злочини проти американця, який жив в Україні під час повномасштабного вторгнення Росії, що стало першим подібним випадком.

Уляна КРИЧКОВСЬКА,
17 березня 2025 року
<https://www.eurointegration.com.ua/news/2025/03/17/7207338/>

«Дуже важливо бути тут, саме у цьому приміщенні і вести дискусію про наше, звертаю увагу – наше спільне майбутнє. Хотів би ще раз зупинитися на тому, що час, коли саме ви могли спостерігати за усім, що відбувається в Україні, можливо, пережити за нас, вже скінчився.

Хтось із вас, можливо, передбачав усе це, хтось зрозумів ці зміни, які прийшли, уже сьогодні – це вже

Мабуть, Захід зробив величезну помилку, не звернувши увагу на застереження Путіна, і жодним чином не пристосувався до наступаючої епохи, через яку ми сьогодні тут і зібralися. У 2008 році Путін розпочав війну в Грузії, у 2014 – в Україні. А вже у 2022 році напав на Україну усіма можливими засобами. Ще 18 років тому Путін казав, вірніше попередив, що однополярна модель,

бальних криз.

Адже війна в Україні практично вичерпала економічні і промислові «запаси міцності» у більшості країн, а особливо Росії, США та Європи. Ім реально бракує ресурсів для продовження військових дій, водночас розгортання виробництва озброєння виявилось надмірним за умови досягнення домовленостей про припинення воєнних дій.

саме ці зміни, які відбулися на полях російсько-української війни, призвели до глобальної кризи оперативного мистецтва та доктрин НАТО у тому числі. Класичні масштабні операції з неймовірною витратою ресурсів не просто втрапили актуальність, а стали навіть самогубними. Але про це знає лише Україна та Вільна зона.

Чи готові до цього усі гравці,

внутрішньоєвропейських факторів збереження внутрішньої безпеки Європи. Але, я зараз про Україну.

Ми маємо говорити про Україну саме у розрізі:

- Перш за все ведення війни. Адже, без чіткої фіксації лінії зіткнення неможливо апелювати до подальших дій. Для цього, звісно, необхідна підтримка – імовірно, більше європейська.

Старий світовий порядок зруйновано. Нова архітектура Європейської безпеки без України неможлива

Виступ Надзвичайного і повноважного посла України у Великій Британії і Північній Ірландії, Головнокомандувача України (2021–2024) Валерія Залужного на безпековій конференції у Chatham House, 6 березня 2025 р.

не важливо. Головне, ми маємо тут і зараз зрозуміти, що робити далі усім нам.

Отже, почнемо з, мабуть, найголовнішого, що потрібно обговорити, – з поняття світопорядку. Простіше – з розстановки сил у світовій політиці. Зараз немає часу і необхідності говорити про те, як і скільки разів цей світовий порядок змінювався. Повернемося лише до Ялтинської конференції 1945 року, де лідери трьох держав-переможців вирішили майбутнє повоєнного світу.

Завершили формування нового світового порядку 2 серпня 1945 року в Потсдамі, де остаточно вирішили майбутнє (принаймні, на більш як чотири десятиліття). Тоді почалася війна, яка увійшла в історію під назвою «холодна». Ця епоха завершилася в 1991 році з розпадом СРСР і припиненням біполярного протистояння.

Світ ще деякий час продовжував жити у цьому старому світовому порядку, все ще ґрунтувався на основах Ялтинсько-Потсдамської системи міжнародних відносин. Навіть в умовах монополярного світу, США вдавалося підтримувати силою мир і стабільність у світі. Десь сила підмінялася грошима, але світ жив у сталій системі. І це відбувалося навіть на фоні збільшення кількості держав у світі, які начебто самі обирали свою подальшу долю.

Усе змінилось 10 лютого 2007 року, коли президент Росії Путін, за рік до закінчення свого другого президентського терміну, виступив на Мюнхенській конференції з питань безпеки. Цей виступ можна вважати поворотною точкою в перегляді існуючої системи світового порядку. «Ніхто не відчуває себе в безпеці, ніхто не може захопитися за міжнародним правом, як за кам'яною стіною», – сказав він.

яка фактично направлена виключно на обслуговування інтересів США та обраного кола держав, не життєздатна. Тоді ж він казав, що Китай, Індія, інші країни, що розвиваються, в результаті трансформації ставатимуть чи не найважливішими економіками світу.

Можливо, ми сьогодні можемо побачити, як країни саме Азії, Африки та Латинської Америки намагаються визначити глобальний порядок денний. А що ж Україна? Україна взято вступила в боротьбу, і змогла дати не лише гідну відсіч ворогу, а й довести і відстояти свою суб'єктність у формуванні системи світоустрою.

Саме через Україну, яка начебто втратила можливість самотужки вирішити проблему війни у 2023 році, в основному через побоювання наших партнерів, змусила Росію вже відкрито піти на створення так званої Осі – Осі зла. Хто входить до цієї Осі – ви всі чудово розумієте. І саме тоді, ще у 2024 році, коли ці країни заклали стратегічні угоди, необхідно було замислитися, чи не є саме це продовженням політики саме перегляду чинної системи світового порядку.

Звісно, Україні важко наодинці, хоча і з допомогою партнерів, воювати з Віссю зла, але вона бореться. Війна в Україні ще більше набирала масштабу глобальної. Її результати можливо було передбачити. Актуальні вони і сьогодні. Адже і США, і Китай, і Росія, і Європа виявилися неготовими до війни такого рівня інтенсивності.

Людські та економічні втрати в Україні, витрата ресурсів на війну, міграція, санкційна політика, відсутність дешевих енергоносіїв та ринків збуту, а також інші проблеми стали колосальним економічним тягарем для економік усіх задіяних у війні сторін, гальмуючи їхній розвиток і створюючи ризики вже гло-

Таким чином, можна стверджувати, що формальні причини перегляду світового порядку сьогодні є. Відправною точкою такого перегляду, звісно, можна вважати майбутнє закінчення війни в Україні і формування нового світопорядку саме за її результатами. Адже, дійсно, і сам старий світопорядок вже сьогодні майже остаточно зруйнований. Наприклад, сьогодні очевидно, що Білий дім поставив під сумнів єдність західного світу. Окрім цього, Вашингтон намагається вже зараз перекласти забезпечення безпеки і оборони Європи на їх власні сили, без США.

Такі дії, імовірно, дають можливість припустити, що НАТО може припинити своє існування. Низка перемовин США з Росією, керівнику якої виписали ордер на арешт, констатує той факт, що Білий дім робить все більше кроків назустріч кремлівському режиму, чудово розуміючи, що у такому випадку новою ціллю для Росії може стати саме Європа. Беззаперечним фактором цього є рішення, наприклад, Кібернетичного командування США припинити будь-яке планування, спрямоване проти Росії.

Очевидно, що невизнання Вашингтоном агресії РФ є також новим викликом не лише для України, але й для Європи. Отже, цього достатньо, щоб зрозуміти, що вже не лише Росія та Вільна зона намагаються зруйнувати світовий порядок, а й США фактично остаточно його руйнують.

Я хотів би ще раз звернути увагу, що руйнування старого світового порядку відбувається також на фоні стрімкого розвитку технологій. Можемо абсолютно стверджувати, що саме російсько-українська війна стала каталізатором розвитку перш за все воєнних технологій, які, імовірно, і стануть основою майбутньої глобальної безпеки. Бо

що хочуть новий світопорядок, чи їм потрібна ще одна війна, щоб це зрозуміти – поки невідомо. Достеменно відомо, що технологічний прорив відбувся не тільки у воєнній галузі, а й усіх інших, що буде потребувати перебудови економік провідних держав. Відповідно, змінилися і потреба, і пріоритети у видобутку корисних копалин. Чи не нагадує вам останнє твердження щось знайоме з історії? Час покаже.

Але все-таки Україна в цій складній ситуації саме завдяки здатності до опору упродовж повномасштабної війни справді стала суб'єктом міжнародної політики. З Україною потрібно рахуватися. Це вже зрозуміло усім, навіть дуже сильним державам. Україна не втратила самостійності. Попри зміну стратегії ворогів та погрози друзів, Україна бореться, навіть коли це, здавалося, неможливим та досить ефективно завдає поразки ворогу.

Україна, подобається це зараз комусь чи ні, де-факто боронить вже не лише східний кордон НАТО, а і східний кордон Європи, який, до речі, може стати лінією зіткнення. На фоні останніх подій і майбутніх намірів США щодо безпеки у Європі, а також на фоні неготовності НАТО до протистояння Росії, принаймні, без США, позиції України для Європи стають все більш привабливими. Звісно, Україна поки що не має власної ядерної зброї, тому власною кров'ю платить за свою свободу, але саме її Збройні Сили вказують на те, що, імовірно, найближчим часом (5-10 років) нова архітектура Європейської безпеки неможлива без України.

Можна ще перерахувати багато факторів, які підтверджують, що існування незалежної України сьогодні – це чи не найголовніший фактор безпеки Європи. Звісно, існує також багато

• При досягненні сталого, справедливого миру, Україна має отримати реальні гарантії безпеки.

• Україна має сподіватися на справедливе і повноцінне відновлення країни, у тому числі і за рахунок країни-агресора.

• Україна у повсякденний час має бути повністю захищена від російської пропаганди та економічних диверсій.

Звісно, не вдаючись до подорожів, Україні у такій ситуації необхідно зберегти суб'єктність у відносинах з глобальними гравцями. Імовірно, для цього потрібно:

1. Продовжувати наполягати на своїх безпекових інтересах, територіальній цілісності. Уникати ролі «розмінної монети» під час будь-яких міжнародних переговорів.

2. Шукати баланс між інтересами США, ЄС, Китаю, не допускаючи при цьому підризу суверенітету.

3. Посилювати міжнародну довіру до України на усіх міжнародних майданчиках та в інших країнах світу, яка є основою політичної та фінансової підтримки.

Наостанок, перед початком дискусії, хочу згадати одного чудового канадського письменника – Карла Шредера. Він, дякуючи Богу, живий і здоровий, і зараз займається дослідженням майбутнього. Одного разу він написав: «Прогнозування існує не лише для передбачення майбутнього, а для мінімізації несподіванок».

Валерій ЗАЛУЖНИЙ,
«Українська правда», 6 березня 2025 року

<https://www.pravda.com.ua/columns/2025/03/6/7501570/>

На світлині: Валерій ЗАЛУЖНИЙ

Ілюстративне фото – за посиланням: <https://espresso.tv/50-rokiv-zaluzhnomu-20-faktiv-iz-zhittya-zaluzhno-generala>

Час перемін лякає нас МОРДОЮ майбутнього

Зараз кожен виїзд на пряму наводку — це 50 на 50, говорить навідник танку Костянтин з позивним «Мазераті». Далеко не всі погоджуються так виїжджати, адже це дуже небезпечно. Раніше більшість виїздів були такими, продовжує він, але зараз війна сильно змінилася. «Для мене щастя — кілька разів виїхати на пряму та повний контейнер розрядити по пі...м. І на початку майже завжди так і працювали. Нас могли зупинити лише міни та арта, якщо влучить. Ми впритул підїжджали до

Це ж треба близько підїхати. Кілометр-два до цілі. А іноді й ближче. Відпрацювати, а потім ще й повернутися. Раніше було набагато простіше це робити». Але коли є потреба виїхати відпрацювати на пряму наводку, екіпаж це робить.

«Востанне ми підїжджали на 400-500 метрів до ворога»

Під час виїзду адреналін просто зашкалює, говорить механік-водій танку Сергій з позивним «Матіс». Він згадує

гаються знерухомити танк, аби потім добивати. Тому доводиться робити усе, аби цього не допустити. «Ми намагаємося маневрувати, аби складніше було влучити. РЕБ ставимо на танки. Захист наварюємо. „Кукушки“ робимо (так танкісти називають металеві конструкції над баштою танку — ред.). Інший екіпаж коли працював, то це врятувало. Вони виїжджали працювати на пряму наводку. А їх там вже чекали. По ним 8 FPV відпрацювало. Вони ледь змогли виїхати», — розповідає

тому, що вона є, жартує Максим. Та додає, що попри вік, у цього танка дуже точна гармата та досить швидка перезарядка. Машини далеко не нові. І періодично ламаються. Але і своїми зусиллями, і за допомогою ремонтних рот вдається ремонтувати та повертати техніку у стрій. «Ми виїжджаємо кожного дня. Коли є цілі чи завдання, то працюємо. Як із закритих позицій, так і прямою наводкою, якщо є така потреба. Найчастіше працюємо по піхоті. Вони малими групами

падки різні бувають», — говорить командир танку.

Перш ніж виїжджати по чомусь відпрацювати, танкісти завжди спочатку ретельно сплановують виїзд. «Дивимося, як будемо їхати, звідки будемо стріляти. По мапі все дивимося, по рельєфу. Треба знати місцевість. Потім рекогностування. Ідемо спочатку дивимося, а потім працюємо», — розповідає Максим. Ефективність роботи напряму залежить від злагодженості екіпажу, говорять хлопці. Ко-

Аби зараз працювати прямою наводкою потрібно мати не лише залізний танк, але й залізні нерви. Чому далеко не всі танкісти погоджуються так працювати? На що здатні старенькі Т-64 та що обов'язково на кожен виїзд беруть із собою танкісти? Про все це АрміяInform говорила з екіпажем танку 56 окремої мотопіхотної Маріупольської бригади, яка тримає оборону на Сході країни.

ворога. Але тоді не було стільки дронів. А зараз кожен виїзд — це 50 на 50. Але виїжджаємо, що робити? Така робота. Я контрактник, я підписувався на це», — говорить Костянтин.

Дрони — головна загроза для танків зараз. Їх дуже багато і тому дуже складно непоміченими доїхати до позиції для стрільби. А коли помічають, то починається полювання за танком. Випустити можуть кілька десятків FPV, аби підбити машину. Тому не всі танкісти погоджуються так ризикувати, говорить командир взводу та командир танку Микита з позивним «Новачок». «Люди боються дронів. Особливо FPV.

свій перший виїзд на пряму наводку. Каже, було дуже страшно. Але ворог цього не очікував та не встиг зреагувати. Наші танкісти відстрілялися та швидко втекли. Згадує Сергій і один з останніх виїздів. Адже до противника була дуже мала відстань. «Востанне ми підїжджали на 400-500 метрів. Посадку розбирали. Ворог зайшов на нашу позицію. Тому треба було його звідки „викурити“. Ми відпрацювали, і туди зайшла наша піхота. Тоді відпрацювали нормально», — згадує «Матіс».

Але так щастить не завжди і не всім, говорить Сергій, згадуючи про FPV-дрони. Каже, що в першу чергу вони нама-

«Це щастя — розрядити повний контейнер по ворогу»: як танкісти 56 ОМПБр зупиняють ворожі штурми

Сергій. Такі металеві конструкції дещо заважають екіпажу, говорить командир танку Максим. Решітки наварені низько. Тож залазити в машину доводиться навколішках. Так само й покидати машину стає складніше. Також решітки чіпляються за гілки, коли працюєш з посадки. «Але це працює. Якби не працювало, то ніхто б цього не робив», — додає Максим.

Техніка не нова, але зі своїми плюсами

Екіпаж працює на танку Т-64. Головний плюс цієї техніки в

постійно намагаються просочуватися. А коли десь скупчуються, то це вже робота для нас», — говорить Максим. Аби не було збоїв, перед кожним виїздом машина перевіряється. У кожного члена екіпажу свій чек-лист. Навідник у башті, механік-водій перевіряє ходову, а в командира свій набір інструментів. «Портативна радіостанція, планшет зі спеціальною програмою. Бо без цього ми не можемо працювати — розрахунки проводити, наводитися. Також завжди беру із собою автомат. Бо ви-

жен має робити, що мусить та допомагати побратимам. Інакше якісного результату не буде.

Олександр МАРЧЕНКО
кореспондент АрміяInform,
15 березня 2025 року (У скороченому вигляді. Повністю — за посиланням:
<https://armyinform.com.ua/2025/03/15/cze-shhastya-rozryadyty-povnyj-kontejner-po-vorogu-yak-tankisty-56-ombr-zupynyayut-vorozhi-shturny/>)

Через кілька годин після указу Трампа у ЗМІ з'явилося повідомлення про лист від USAGM, у якому зазначається, що Конгрес США припинив фінансування гранту на діяльність «Радіо Свободи». Лист підписала Кері Лейк, яка вказала свою посаду як «старший радник USAGM, який виконує обов'язки генерального директора з делегованими повноваженнями». Трамп пропонував, щоб Лейк, яка у минулому була телеведучою та кандидатом від Республіканської партії на посаду гу-

літературу у країні, де свобода слова перебувала під загрозою.

У 1954 році з Мюнхена вийшла в ефір перша передача Української служби Радіо Свобода, на той час радіостанція мала назву «Радіо Визволення». У СРСР «Радіо Свободу» сприймали як один з найбільш жорстких і радикальних критиків режиму і весь час намагалися глушити її передачі.

Як згадує журналіст Віталій Портніков, послухати українську службу Радіо Сво-

закритих суспільствах, які щотижня залежать від нас за точними новинами та інформацією, не матимуть доступу до правди про Америку та світ», — додав він.

Голос Америки (VOA), найбільший міжнародний інформаційний мовник США, заснували у 1942 році під час Другої світової війни для протидії нацистській та японській пропаганді. Медіа транслюється 45 мовами. «Місія та редакційна незалежність Голосу Америки гарантовані законами, які захищають

го Конгресом і підтримуючого незалежну журналістику, тоді як воно протистоїть наративам авторитарних режимів по всьому світу», — заявив директор комітету Карлос Мартінес де ла Серна. USAGM курує мовні компанії, які працюють 49 мовами, а їхня сукупна щотижнева аудиторія перевищує 361 мільйон. Запит на його бюджет на 2025 рік становив 950 мільйонів доларів.

«РАДИКАЛЬНА ПРОПАГАНДА»

«Подарунок ворогам Америки» — у США скорочують «Радіо Свобода» і «Голос Америки»

бернатора Арізони, очолила «Голос Америки». Проте її кандидатуру ще має схвалити Міжнародна консультативна рада з питань телерадіомовлення. За день до виходу указу Трампа Лейк заявила, що розриває контракт із «великою трійкою» інформаційних агентств — Associated Press, Reuters та France Press. І рішення, по суті, позбавило журналістів «Радіо Свобода» та «Голосу Америки» доступу до стрічок новин, відео та фотографій найбільших новинних агентств. У Х вона пояснила цей крок тим, що така стара і шанована корпорація, як USAGM, не повинна купувати новини в інших, а повинна робити їх сама. Джерела BBC у «Голосі Америки» підтвердили, що всім співробітникам надійшов електронний лист, в якому їх відправили в оплачувану відпустку.

«РАДІО СВОБОДУ» І «ГОЛОС АМЕРИКИ» ГЛУШИЛИ У СРСР

Президент і генеральний директор Радіо Свобода Стівен Капус назва скорочення Агенції з глобальних медіа (USAGM) «величезним подарунком ворогам Америки». «Іранські аятоли, китайські комуністичні лідери та автократи в Москві та Мінську святкуватимуть падіння Радіо Свобода через 75 років. Якщо віддати перемогу нашим супротивникам, це зробить їх сильнішими, а Америку слабшою», — йдеться в його заяві, яку цитує Радіо Свобода.

США заснували «Радіо Свободу» під час Холодної війни для інформаційної боротьби з Радянським союзом. Це було у 1953 році. «Радіо Свобода» транслювала нецензуровані новини, музику,

боду у радянські часи було нелегкою справою. «Набагато простіше було знайти сигнал польської чи словацької служби Радіо Вільна Європа — а от Українську редакцію Радіо Свобода «глушили» посправжньому», — розповідає Портніков у матеріалі, присвяченому історії Радіо Свобода. «Програми української служби цієї радіостанції в мої шкільні роки допомогли мені, хлопцю з русифікованого міста, пам'ятати, що я живу в Україні, долучатися до нецензурованої української культури й мови», — говорить Портніков. Він назвав удар по Радіо Свобода «зрадою демократії». «Сьогодні, в епоху нових інформаційних технологій, Радіо Свобода вже не відіграє тієї ж ролі, що раніше. Але сам факт нашого існування демонструє: Сполучені Штати пам'ятають, що демократія має значення» — говорить Портніков, який працює на Радіо Свобода понад 35 років.

Попри державне фінансування Конгресу США Радіо Свобода є незалежним медіакорпорацією, а американським урядовцям, включно з керівництвом USAGM, заборонено втручатися в роботу журналістів. До скорочення Трампа «Радіо Вільна Європа/Радіо Свобода» поширювала інформацію на різних платформах (інтернет, радіо, телебачення, відео) для аудиторії в 20 країнах Східної та Південно-Східної Європи, Кавказу, Центральної Азії та Близького Сходу 25 мовами.

Президент і генеральний директор Радіо Свобода Стівен Капус говорить, що протягом всієї історії «Радіо Свобода» мала двопартійну підтримку в США. «Без нас майже 50 мільйонів людей у

журналістів VOA від впливу, тиску або помсти урядовців чи політиків», — йдеться на сайті організації.

У 1976 році президент Джеральд Р. Форд підписав закон про Голос Америки, в якому сказано: «VOA буде представляти уся Америку, а не окремий сегмент американського суспільства, і тому збалансовано і всеохопно представлятиме значні американські думки та інституції». Як і «Радіо Свободу» передачі «Голос Америки» глушили у СРСР. Майк Абрамовіч, директор «Голосу Америки», повідомив, що практично весь штат медіа з 1300 людей відправили у відпустку. Абрамовіч сказав, що цей наказ залишив «Голос Америки» нездатним виконувати свою «життєво важливу місію... особливо критичну сьогодні, коли противники Америки, такі як Іран, Китай і Росія, витрачають мільярди доларів на створення неправдивих наративів для дискредитації Сполучених Штатів».

ВАЖЛИВИЙ ІНСТРУМЕНТ ДЕМОКРАТІЇ

Дональд Трамп під час свого першого терміну мав суперечки з USAGM щодо редакційної незалежності та на пряму мовлення. Він знову висловив ці занепокоєння після повернення до влади. Прихильники мовників наполягають, що вони є важливим інструментом дипломатії США. Комітет із захисту журналістів закликав керівництво Конгресу США вжити заходів для захисту USAGM від наслідків указу Трампа. «Викликає обурення той факт, що Білий дім намагається скоротити фінансування агентств, схвалено-

США скорочують медіа «Голос Америки» і «Радіо Свобода» — президент Дональд Трамп видав наказ про реорганізацію Агенції США з глобальних медіа (USAGM). Ця агенція займається п'ятьма великими американськими медіакорпораціями, що мовлять 49 мовами, включаючи «Радіо Вільна Європа/Радіо Свобода», «Голос Америки», «Радіо Вільна Азія» (RFA), «Офіс мовлення на Кубу». Ці медіа вважаються важливим інструментом дипломатії США, а рішення про їх скорочення називають зрадою демократії і «подарунком ворогам Америки». Трамп розпорядився суттєво зменшити штат Агенції з глобальних медіа у рамках боротьби з «державною бюрократією». В указі, опублікованому на сайті Білого дому, сказано, що агенції мають «зменшити виконання своїх статутних функцій та свій персонал до мінімальної присутності та функцій, необхідних законом». В указі Трамп вимагає від керівників агенції протягом семи днів прозвітувати, що вони повністю виконали вимоги про скорочення.

Трамп постійно заявляє про упередженість ЗМІ щодо нього. Нещодавно він назвав CNN і MSNBC «корумпованими» і «незаконними», не надавши доказів щодо цього. Ілон Маск, мільярдер і головний радник Трампа, неодноразово закликав закрити «Голос Америки». У Білому домі намагались пояснити причини закриття «Голосу Америки», опублікувавши список претензій до медіа. Як йдеться у тексті, указ Трампа гарантує, що платники податків «більше не будуть змушені фінансувати радикальну пропаганду».

Білий дім заявляє, що кілька репортерів «Голосу Америки» публікували анти-Трампівський контент у соцмережах попри політику, яка вимагає неупередженості співробітників. Адміністрація Трампа цитує ЗМІ і політиків, які заявляли, що «Голос Америки» приховував негативні історії про Іран, був надто прихильним до Джо Байдена, надто політизованим і працевлаштував російського пропагандиста.

«BBC NEWS УКРАЇНА», 16 березня 2025 року (У скороченому вигляді. Повністю, зі всіма світлинами, за посиланням: <https://www.bbc.com/ukrainian/articles/cvg1148q81do>)

Час перемін лякає нас МОРДОЮ майбутнього

ЗАХИСТ МІНІМАЛЬНОГО РІВНЯ

Пропозиція Франції використати її ядерну зброю для захисту Європи може спрацювати. Проте варто уточнити: лише в якомусь мінімальному, скажімо так, екзистенційному факторі стримування. Йдеться про розрахунки, що сам факт наявності ядерної зброї є достатнім фактором стримування і що навіть невелика кількість цієї зброї здатна налякати противника ядерною ескалациєю. При розкладах мінімального фактора стримування, який англійською називається *minimal deterrent*, очевидно, що навіть тих 290 ядерних боеголовки, якими володіє Франція, може бути

виживання цього компонента у разі, якщо Росія завдасть удару першою. При такому розміщенні ці носії будуть вразливі навіть до засобів короткої дальності, навіть до систем «Іскандер» у звичайному оснащенні.

У цьому аспекті морський компонент – французькі балістичні ракети на підводних човнах – є найбільш захищеним, і Франція має певну гарантію, що потенціал для другого удару виживе. Очевидно, тут європейцям доведеться дуже ретельно розмірковувати, як можна буде надійним чином розгортати ці сили. Звичайно, якщо це рішення все ж буде прийняте, що також не факт. Адже зараз усе, що ми маємо, є політичною заявою. Так, це дуже важлива заява, адже вона

мінус ще якісь держави: Угорщина, можливо, Словаччина. Це буде якась коаліція охочих, коаліція відданих цій справі. І, відповідно, в межах цієї коаліції, можливо – в рамках НАТО, буде діяти група стратегічного планування, в яку входять деякі держави, які захочуть цим займатися. Такий формат не є чимось незвичним для НАТО. Адже в рамках Альянсу вже існує група ядерного планування, де члени НАТО беруть участь у розгортанні американських ядерних сил у Європі. І довгий час Франція не бере участі в цій групі. Тобто країна має власний ядерний потенціал, стверджує, що він знаходиться на захисті безпеки всього Альянсу, але Франція не входить у цю групу ядерного планування. Тому ми бачимо, що всередині НАТО

на дуже швидко рухатися в прийнятті рішень, їхнє втілення все одно потребує чимало часу. І навіть якщо Сполучені Штати виведуть свої війська з Європи, а наразі це під 60 тисяч військових, це може не стосуватися ядерного компонента. Адже це окреме питання і це займе довгий час.

НОВІ ЯДЕРНІ КРАЇНИ

Якщо з боку Німеччини лунає в першу чергу питання розширення французької ядерної парасольки – і на Німеччину, і, можливо, на інші країни, то з боку Польщі чути більш двозначні заяви. Які можна трактувати і як бажання отримати власну ядерну зброю. Усе залежить від того, наскільки ефективно союзники зможуть

Повернення Дональда Трампа до Білого дому, а головне – конфлікт нової адміністрації президента США з більшістю союзників по НАТО вже приводять до змін, які ще пів року тому здавалися абсолютно нереалістичними. На тлі можливого відкликання американських військ з Європи президент Франції Емманюель Макрон заявив, що він готовий запропонувати «ядерну парасольку» Франції для захисту інших держав Європи. Понад те, таку ініціативу підтримують майже 60% французів. Про свою готовність прийняти у себе французьку ядерну зброю вже заявила низка країн ЄС. А Польща, серед іншого, зробила заяву, яку можна протлумачити і як бажання отримати власну ядерну зброю – прем'єр Дональд Туск заявив, що країна була б у більшій безпеці, якби мала «власний ядерний арсенал». Як найближчим часом може змінитися система ядерного стримування у Європі? Чи достатньо у Франції ядерного потенціалу для повноцінної заміни США? Якою є ймовірність того, що до цієї ініціативи доєднається й Велика Британія? І зрештою, чи означають ці зміни де-факто кінець світової системи ядерного нерозповсюдження? На ці запитання «ЄвроПравди» відповідає дослідниця ядерної політики з Гарвардського університету Мар'яна Буджерин.

достатньо для стримування Російської Федерації чи якомусь іншому ворогу. Натомість американська стратегія розширеного ядерного стримування є набагато більш розвиненою та детальнішою. Там були пророблені плани першої, другої хвилі нападу, аналіз можливого знищення частини ядерного потенціалу ворога першим ударом, і забезпечення виживання власних ядерних сил – збереження можливості вижити після першого удару противника і завдати другого удару у відповідь, так зване *secure second strike capability*...

Це може здатися абсолютною утопією розрахунками, адже йдеться про моделювання повноцінної термоядерної війни. Але саме цим займався Пентагон і це також було фактором заспокоєння союзників, що цей фактор стримування є надійний, що у США є детальні пророблені плани на будь-який випадок. Звичайно, цього Франція продублювати не зможе жодним чином.

Ще один важливий момент – структура сил ядерного стримування Франції. В них є лише повітряний та морський компоненти, тобто є підводні човни з балістичними ракетами і літаки Rafale із крилатими ракетами в ядерному оснащенні. Дальність крилатих ракет, носіями яких є літаки Rafale, складає 2 тисячі кілометрів. Тобто теоретично Франція може розгорнути якусь частину цих літаків десь на східному фланзі НАТО, умовно в Польщі чи у країнах Балтії, де ця зброя матиме найбільший радіус покриття, який би дозволив тримати під контролем значну кількість найважливіших цілей на території Російської Федерації. Проте за такого сценарію необхідно гарантувати

показує, що Франція налаштована серйозно і віддана справі європейської безпеки. Але від цієї політичної заяви до оперативного планування і власне розгортання сил – дуже багато часу і дуже багато роботи.

ЧИ БРАТИМЕ УЧАСТЬ ВЕЛИКА БРИТАНІЯ?

Ця країна має лише ядерну зброю морського базування – всі британські ядерні ракети розміщені на підводних човнах. Інших ядерних носіїв у них немає. І це саме по собі ускладнює ситуацію, адже лише підводного компонента недостатньо для виконання завдань із розширеного стримування, яке поширюється на союзників. А на додачу ядерні боеголовки, що є на британських носіях, фактично виробляють у Сполучених Штатах. Тобто британські стратегічні сили стримування залежні від США, на відміну від більш автономної Франції. І тому, я думаю, наразі Франція просто воліла би просидіти тихо цей період, усі ці пертурбації з адміністрацією Трампа, щоб не погіршити і так нестабільну ситуацію. Але в принципі можливість певної кооперації, якоїсь спільної координації франко-британського ядерного арсеналу виключати не можна.

ПЛАТФОРМА ДЛЯ «ЯДЕРНОЇ ПАРАСОЛЬКИ»

Не думаю, що рішення про «ядерну парасольку» буде прийнято на рівні Європейського Союзу. Зокрема, і через те, що Велика Британія вже не є членом ЄС. Тобто Євросоюз не підходить під таку платформу. Радше це буде якийсь «НАТО-мінус». Тобто країни Альянсу мінус США та

Європа під ядерною парасолькою Франції: відповіді на ключові питання про ініціативу Макрона

вже існують прецеденти такої диференційованої участі в різних органах і системах безпеки. І цілком можливо, що така ситуація просто повториться – але без Сполучених Штатів.

Інше питання, що мається на увазі під спільним контролем за цією зброєю. Є командування та контроль. Контроль – це оперативна можливість авторизувати технічно запуск.

Скоріш за все, це залишиться в руках Франції. Зокрема тому, що інакше це буде порушенням міжнародних правил, зокрема Договору про нерозповсюдження ядерної зброї. Цей договір забороняє ядерним державам передавати контроль і саму зброю третім сторонам. Але, як і в НАТО, політичне рішення про використання ядерної зброї приймається союзниками разом. За часів холодної війни ніхто не хотів ситуації, коли США могли, наприклад, завдати ядерного удару з німецької території без погодження Німеччини. І зараз в Альянсі пілоти, які керують літаками, що доставляють американські ядерні боеголовки, є німцями, італійцями, голландцями – залежно від того, де розташована ця зброя. І, відповідно, на політичному рівні союзники разом беруть участь у рішеннях про використання цієї зброї. Це і є метою роботи вже згаданої групи ядерного планування. Але технічну можливість здійснити запуск ядерної зброї має лише сама ядерна держава.

ЧИ ВИВЕДУТЬ США СВОЮ ЯДЕРНУ ЗБРОЮ З ЄВРОПИ?

Окрім Німеччини, американська ядерна зброя розміщена у Туреччині, Нідерландах, Бельгії та Італії. Наразі ані від Вашингтона, ані від європейських союзників НАТО не було заяв про виведення цієї зброї з Європи. Але навіть якщо президент Трамп завтра заявив, що цю зброю треба згорнути і виводити, то це займе роки. До слова, США недавно вклали величезні кошти в апгрейд баз розміщення своєї зброї в Європі і Туреччині. Ймовірно, складно буде виправдати згортання тих баз відразу після таких вагомих інвестицій. Навіть якщо таке рішення буде прийняте, то потрібні роки, щоб ці бази згорнути, перевезти боеголовки в інше місце. Це все потребує зміни планування всього Альянсу і європейського командування США.

І хоча ми бачимо, що адміністрація Трампа здат-

розширити фактор ядерного стримування на Польщу і чи будуть поляки почуватися більш захищеними. Поляків насамперед цікавить фізичне розгортання ядерної зброї союзника та її розміщення на території Польщі. А якщо це буде неможливо, то поляки заявляють, що готові розглядати незалежний варіант.

Звичайно, що це суперечить договору про нерозповсюдження, а тому напевно буде протидія таким планам. Але ми бачимо, що зараз по швах тріщить весь світовий устрій, який був збудований після Другої світової війни, а всі альянси, норми та правила зараз ставляться під великий знак питання. Звісно, Сполученим Штатам можуть не сподобатися такі плани і вони можуть навіть накладати санкції. Саме тому, якщо якась країна наважиться все-таки стати на шлях розробки власної ядерної програми, їй треба обов'язково заручитися підтримкою інших країн, мати якіхось союзників у цьому питанні.

Проте в технологічному плані ядерна зброя, хоч і не є простою технологією, проте не є чимось складним, доступним лише обраним. Це все ж такі технології середини минулого століття. І Північна Корея, і Пакистан, і свого часу Південна Африка розробили ядерну зброю. І, відповідно, такі можливості є і у Польщі, і в Україні. І тим більше – у Німеччині.

Як вважається, Японія, якщо там приймуть політичне рішення створити ядерну зброю, потребує від шести місяців до року для реалізації цих планів. Трошки більше часу, можливо – півтора року, знадобиться Південній Кореї. Адже ці країни таким чином збудували свою ядерну політику, що в них є майже все необхідне для створення ядерної зброї. Це просто треба зібрати до купи. Тож у світі є чимало порогових держав, а зважаючи на те, як поводить Росія, а до того – як тепер поведуться США, ці країни не матимуть потужних аргументів проти порушення договору про нерозповсюдження, якщо стоїть питання їхньої національної безпеки і виживання.

Спілкувався

Юрій ПАНЧЕНКО, редактор «Європейської правди», 17 березня 2025 року. (У скороченому вигляді. Повністю – за посиланням: <https://www.eurointegration.com.ua/articles/2025/03/17/7207130/>)

До «коаліції охочих» приєднаються понад 30 країн. В уряді Британії розповіли деталі

Понад 30 країн приєднаються до «коаліції охочих» і частина з них уже висловила готовність надіслати своїх військових до України в межах миротворчої місії. Про це повідомив речник прем'єр-міністра Великої Британії Кіра Стармера, передає телеканал Sky News.

У суботу очільники 26 західних держав, президентка Європейської комісії Урсула фон дер Ляєн, президент Євроради Антоніу Кошта та генеральний секретар НАТО Марк Рютте зібралися на віртуальну розмову, організовану Стармером після того, як президент Володимир Зеленський погодився на припинення вогню терміном на 30 днів.

У онлайн-зустрічі взяли участь представники Австралії, Бельгії, Болгарії, Канади, Чехії, Данії, Фінляндії, Франції, Німеччини, Греції, Ісландії, Італії, Латвії, Литви, Люксембургу, Нідерландів, Нової Зеландії, Норвегії, Польщі, Португалії, Румунії, Іспанії, Швеції, Туреччини, України та Британії.

Військове керівництво зустрінеться в четвер, 20 березня, щоб обговорити наступну «оперативну фазу» захисту України в межах миротворчих сил, якщо вдасться домовитися про припинення вогню з Росією.

За словами речника британського прем'єра, тепер вони очікують, що до коаліції будуть залучені понад 30 країн, але не повідомив, які ще держави приєднались після зустрічі в суботу.

«Можливості участі будуть відрізнятися, але це будуть значні сили, зі значним числом країн, що надають війська, і більшою групою, яка робить внесок іншими способами», – наголосив він.

Прессекретар не повідомив, які країни погодились стати частиною миротворчих сил.

«У коаліцію охочих, як ми очікуємо, буде залучено понад 30 країн. Це передбачає більше, ніж відправлення військ, і включатиме внесок іншими способами», – уточнив він.

15 березня відбулася онлайн-зустріч лідерів країн щодо підтримки України. Стармер повідомив, що близько 25 партнерів погодились надалі посилювати обмеження на російську економіку, щоб змусити диктатора Путіна сісти за стіл перемовин.

Прем'єр Британії анонсував, що військові керівники низки країн зустрінуться у Британії 20 березня, щоб обговорити питання підтримки майбутньої безпеки України, зокрема, миротворчі сили.

Тетяна ЛАНЧУКОВСЬКА, редакторка новин LIGA.net

<https://news.liga.net/ua/politics/news/v-uriadi-brytani-zaivay-shchodo-koalitsii-okhochykh-pryiednaiutsia-ponad-30-krain>

Від змін у НАТО – до створення всесвітньої організації оборонців

Те, що коїться нині на міжнародному рівні на тлі російсько-української війни та поведінки при цьому адміністрації США як головної країни НАТО по відношенню до агресора (РФ), примушує глибше замислитись над цим. Зокрема. – з метою більш повного інформування, аби зрозуміти, куди ми рухаємось і що маємо робити. Тому ми й вирішили випустити нову тематичну сторінку із назвою, яку ви, шановні наші читачі, бачите вгорі.

Однак перед цим звернімо увагу, що наша команда в попередній газеті («Промінь Просвіти»), яка виходила із серпня 2006 року до лютого 2017-го включно, неодноразово зверталась до місця України у співпраці з цим Північноатлантичним альянсом. Зокрема, в числі 10-му за травень 2007-го року випустила сторінку «НАТО: основи діяльності та співпраця з Україною». А згодом (в числі

3-му за 2008-й) актуалізувала нову рубрику: «Наш вибір: НАТО чи натовп?». В четвертому ж числі за той же рік під названою рубрикою вийшов уже окремий матеріал «Співпраця в галузі науки». А число 21 за листопад 2008-го було позначене виходом цілої сторінки під шапкою «Наш вибір: НАТО чи натовп?». Зокрема, в матеріалі Сергія ЗІНЧЕНКА «Дорога з ями, або Розбите дзеркало для слабкодушких», який було розміщено на цій сторінці, говорилося про таке: «Порівняно зовсім недавно, на початку липня нинішнього року, голова комітету Верховної Ради України з питань європейської інтеграції (а в недалекому минулому – керівник МЗС України) Борис ТАРАСЮК заявив під час комітетських слухань про те, що виконання державної програми інформування громадськості з питань євроатлантичної інтеграції на 2004-2007 роки практично провалилося. Він підкреслив у

своєму виступі, що «є вкрай низьким рівень обізнаності населення щодо НАТО» і що «за результатами дослідження центру ім. О. РАЗУМКОВА, кількість громадян, які вважали себе добре поінформованими про НАТО, складала всього 5,4 відсотка станом на лютий 2008 року». Час від часу ми звертались до цієї рубрики й пізніше: і в тій газеті, і в газеті «Промінь Просвіти Є».

Сьогодні ж, у ситуації, коли США (головна країна НАТО) внаслідок особливої позиції її адміністрації може дистанціюватись від участі в альянсі (на тлі назрівання міжнародної напруженості і продовження російсько-української війни) маємо добре подумати над тим, аби діяти у напрямку створення нових безпекових альянсів і навіть – створення всесвітньої організації оборонців. Тож про все це – на нашій новій тематичній сторінці.

Нова оборонна стратегія ЄС: п'ять років на захист від Росії

Євросоюз вирішив терміново підвищувати свою обороноздатність: головним чином - щоб захиститися від Росії. Першим кроком став документ Єврокомісії про спільну оборонну стратегію блоку. «Наші інвестиції в оборону показують, наскільки вона для нас важлива. А в останні десять років ми не надавали їй великого значення», - заявила верховна представниця ЄС із закордонних справ Кая Каллас на презентації нової оборонної стратегії Євросоюзу в Брюсселі 19 березня. Світ не бачив подібних потягів з 1945 року, і настав час діяти, додала естонка.

«Біла книга» - перший крок

Першим кроком стала так звана «Біла книга» Єврокомісії про обороноздатність ЄС. Стратегічний документ покликаний продемонструвати, як Євросоюз і його члени можуть підвищити свій рівень безпеки до 2030 року. Як головну загрозу називають Росію. «Якщо дозволити Росії досягти своїх цілей в Україні, її територіальні амбіції продовжать зростати. Росія залишиться фундаментальною загрозою безпеці Європи в осяжному майбутньому», - сказано в документі.

Низка спецслужб у Євросоюзі вважає ймовірним напад Росії на одного з європейських членів НАТО вже в найближчі 3-5 років, повідомили в Єврокомісії. Тому в Білій книзі вказується критичні галузі, які рекомендуються зміцнити насамперед, це до 2030 року, - це протиповітряна і протиракетна оборона, артилерійські системи і безпілотники, а також військово-транспортний потенціал для ефективного перекидання військ і матеріалу. «Це уроки, засвоєні з війни в Україні», - зазначила на брифінгу в Брюсселі представниця Єврокомісії.

Щоб стримати президента РФ Володимира Путіна, одного документа замало, визнав єврокомісар з оборони Андрюс Кубілюс, інша справа - коли цей план буде реалізовано. Спільна оборонна стратегія для всього Європейського Союзу з такого в Брюсселі не могли собі уявити навіть рік чи кілька місяців тому, кажуть європейські дипломати. За їхніми словами, багаторічні європейські стереотипи руйнуються просто на очах.

Підтримка України - пріоритет стратегії ЄС

«Перебудова європейської оборони починається з України», - заявили на брифінгу представники Єврокомісії. Тому ключова мета її плану - продовжувати надавати військову підтримку Україні. У Єврокомісії обрали стратегію «дикобраз», яка передбачає озброєння країни до такої міри, щоб вона стала «неперетравлюваною» для нападників. Україна стояла і стоїть на передовій європейської політики безпеки і

оборони, йдеться в «Білій книзі». На думку Єврокомісії, країна, яка вже понад три роки чинить опір повномасштабній російській агресії, є «центральною ареною, на якій визначається новий міжнародний порядок».

Євросоюз обіцяє посилити підтримку оборонної промисловості України та інтеграцію українського оборонпрому в європейський. «Швидше і дешевше працювати разом, а операційна сумісність (...) може бути вибудована заново. Україна теж має брати участь у цій роботі», - сказала Кая Каллас. - Нам є чому вчитися на українському досвіді ведення бойових дій. І ми повинні бути в змозі розробляти оборонні системи для України і разом з Україною». Очільниця європейської дипломатії нагадала, що російська економіка працює в режимі війни: 40 відсотків федерального бюджету йде на військові потреби - це більше, ніж Росія витрачає на освіту, охорону здоров'я та соціальну політику разом. «Незалежно від переговорів про мир в Україні, які ведуться, це довгострокова інвестиція в довгостроковий план агресії. Україна має бути озброєна, щоб уникнути будь-яких майбутніх нападів, і для цього нам потрібен довгостроковий план», - підсумувала Каллас.

Вона пообіцяла Києву і конкретну військову допомогу - два мільйони артилерійських снарядів на рік, засоби ППО і безпілотники, а також навчання та оснащення українських бригад. Крім цього, Києву надається можливість приєднатися до оборонних ініціатив ЄС. Наприклад, він зможе укладати договори з країнами Євросоюзу, які братимуть кредити ЄС на закупівлю озброєнь у рамках нової програми ReArm Europe.

Розширення військового потенціалу Євросоюзу

Єврокомісія підкреслює, що в питаннях оборони важелі правління залишаються в руках держав-членів. А її мета полягає в тому, щоб забезпечити максимально ефективно використання країнами наявних ресурсів. Наприклад, шляхом спільної закупівлі, розробки та виробництва систем озброєнь.

Сьогодні європейську оборону характеризує наявність у різних країнах великої кількості різних систем озброєнь, які не завжди сумісні одна з одною.

Двома тижнями раніше голова Єврокомісії Урсула фон Ляен (Ursula von der Leyen) презентувала свій план з переозброєння Європи ReArm Europe, який передбачає мобілізацію 800 млрд євро на оборонні витрати протягом наступних кількох років. Заради цього дозволений борговий тягар для країн-членів ЄС має бути збільшено до 1,5 відсотка від їхнього ВВП, що дасть їм змогу сумарно виділити на оборону до 650 мільярдів євро. Ще 150 мільярдів євро ЄС має намір надати своїм країнам-членам у вигляді кредитів. Ці кошти планують використовувати для стимулювання спільних оборонних закупівель між різними країнами ЄС та їхніми партнерами - не тільки Україною, а й Норвегією, а також країнами-кандидатами на вступ до ЄС, серед яких, наприклад, Молдова, розповіли представники Єврокомісії на брифінгу. Грузія серед них не називається.

Про роль США в європейській обороні

Зміна ролі США також згадується в «Білій книзі». Хоча Сполучені Штати названі традиційно сильним партнером, її автором стало очевидно, що США мають намір звести нанівець свою роль «головного гаранта безпеки». Єврокомісар з оборони Кубілюс сказав про це так: «450 млн громадян Європейського Союзу не повинні покладатися на 340 мільйонів американців, щоб захистити себе від 140 мільйонів росіян, які не можуть перемогти 38 мільйонів українців», трохі перефразували схожу цитату прем'єр-міністра Польщі Дональда Туска.

Двосторонній діалог із США буде продовжено, а в деяких галузях співпрацю буде посилено, заявили в Єврокомісії. Перший раунд дискусій «Білої книги» стартує на саміті Євросоюзу в Брюсселі в четвер, 20 березня. Однак, за словами європейських дипломатів, у лідерів їхніх країн було замало часу для вивчення цього плану в деталях, адже він був представлений лише напередодні. Тож конкретних рішень щодо загальноєвропейської оборонної стратегії слід очікувати лише на наступному черговому засіданні Європейської ради наприкінці червня.

Люсія ШУЛЬТЕН, Ксенія ПОЛЬСЬКА, радіо «Німецька хвиля» (DW), 20 березня 2025 року

<https://www.dw.com/uk/nova-oboronna-strategia-es-pat-rokiv-na-zahist-vid-rosii/a-71986337>

Зеленський: зняття питання вступу України до НАТО – подарунок росіянам

(Проти членства виступає основний союзник - США)

США зараз не бачать Україну в НАТО. Питання вступу до Альянсу фактично знято з обговорень, сказав президент Володимир Зеленський на пресконференції в Осло. Він вважає, що членство в НАТО розв'язало б багато питань і проблем. Зокрема, як посилити ППО, де взяти війська, як дати нове фінансування, де провадити військові навчання, який контингент. «А можна просто НАТО. Це простіш, менше витрат. Але нема про що говорити – США як головний союзник в НАТО не підтримує Україну в НАТО. На сьогодні це так. Вважаю, що це великий подарунок (росіянам. – Ред.), що знімають цю тему з перемовин», - сказав він.

Головною гарантією безпеки Київ вважає вступ до НАТО, але, оскільки не всі члени Альянсу хочуть бачити там Україну, держава напрацьовує інші можливості. Зокрема, розміщення іноземного миротворчого контингенту. Україна сподівається, що це та інші заходи вбережуть від повторного нападу Росії, який вона може вчинити в разі закінчення цього етапу війни.

Дональд Трамп казав, що Україні заради миру доведеться піти на поступки, зокрема – забути про НАТО. Але Зеленський наголосував, що Україна від НАТО ніколи не відмовиться. Держава вже має статус кандидата в члени, і прагнення вступу закріплене в Конституції.

Ірина ЛИСОГОР,
керівниця відділу новин сайту «LB.ua», 20 березня 2025 року
https://lb.ua/world/2025/03/20/666726_zelenskiy_znyattya_pitannya_vstupu.html

FT: Європа працює над планом заміни США в НАТО через п'ять-десять років

Найбільші військові держави Європи розробляють плани щодо поступового перебирання на себе більшої відповідальності за оборону континенту замість США. Про це написала газета Financial Times із посиланням на слова чотирьох проінформованих європейських посадовців, передає «Європейська правда».

Газета пише, що мова йде і про пропозицію адміністрації президента США Дональда Трампа щодо передачі цих обов'язків європейським державам упродовж наступних п'яти-десяти років. Обговорення є спробою уникнути хаосу в разі одностороннього виходу США з НАТО, що стало предметом побоювань через неодноразові погрози Трампа послабити або вийти з трансатлантичного альянсу, який захищає Європу майже вісім десятиліть, зазначила газета.

За словами чотирьох співрозмовників, Велика Британія, Франція, Німеччина та країни Північної Європи є серед держав, які беруть участь у цих неформальних, але структурованих обговореннях. Їхня мета – розробити план передачі фінансового та військового тягара європейським столицям і представити його США перед щорічним самітом лідерів НАТО в Гаазі в червні. Зазначається, що пропозиція включатиме тверді зобов'язання щодо збільшення європейських оборонних витрат і нарощування військового потенціалу з метою переконати Трампа погодитися на поступову передачу повноважень, що дозволило б США більше зосередитися на Азії.

Окрім свого ядерного стримування, яке забезпечує захист Європи за участі кількох європейських військово-повітряних сил, що мають на озброєнні американську ядерну зброю, США надають військові можливості, яких не ма-

ють континентальні союзники, керують авіаційними, морськими та військовими базами та утримують 80 тисяч військовослужбовців у Європі.

За оцінками посадовців, для досягнення рівня, який дозволить замінити більшість військових можливостей США (за винятком ядерного стримування), знадобиться від п'яти до 10 років посилення витрат. Попри те, що американські дипломати заповнюють своїх європейських колег, що Трамп залишається відданим членству в НАТО та його п'ятій статті про колективну оборону, у багатьох європейських столицях побоюються, що Білий дім може швидко скоротити розміщення військ чи техніки або зменшити участь у спільних завданнях НАТО. На запитання, що означає європейська опора в НАТО і чи можлива вона, один із посадовців відповів: «Ми бачимо, як це відбувається. Ми бачимо це прямо зараз: Велика Британія і Франція беруть на себе ініціативу [щодо сил заповнення для України] без участі американців».

Так звана «коаліція рішучих», яка готує підґрунтя для гарантування майбутнього повноцінного врегулювання, зустрілася на початку березня в Лондоні. Президент України Володимир Зеленський раніше заявив, що наступного тижня буде в Парижі для проведення зустрічей. Крім того, вищі військові офіцери з так званої «коаліції рішучих» у четвер, 15 березня, зустрілись у військовому штабі Британії на околиці Лондона, щоб обговорити плани щодо введення в Україну міжнародних сил.

УЛЯНА КРИЧКОВСЬКА
«ЄВРОПЕЙСЬКА ПРАВДА», 22 БЕРЕЗНЯ 2025 РОКУ (У СКОРОЧЕНОМУ ВИГЛЯДІ. ПОВНІСТЮ – ЗА ПОСИЛАННЯМ:

<https://www.eurointegration.com.ua/news/2025/03/22/7207776/>)

ОСМИСЛЕННЯ проблем сьогодення на тлі війни з рашистами

Завдання: зберегти, примножити й поширити

(Кабінет Міністрів затвердив Стратегію розвитку культури України до 2030 року та план заходів з її реалізації)

Кабінет Міністрів на засіданні 28 березня ухвалив Стратегію розвитку культури на період до 2030 року. Разом з нею затверджено операційний план її реалізації на 2025-2027 роки. Це перший комплексний стратегічний документ у галузі культури, що пропонує її нове бачення в широкому контексті державотворення, зокрема, як важливого елемента національної безпеки та сталого розвитку держави.

Мета Стратегії розвитку культури полягає в утвердженні культури як бази національної ідентичності, потужного чинника соціальної згуртованості, розвитку людського капіталу та впізнаності України в світі. Це визначатиме стратегічну візію подальшого розвитку української

культури, яка базується на чотирьох ключових цілях: зміцнення людського капіталу через культурні практики; захист, збереження, примноження та використання потенціалу культурної спадщини та культурних цінностей; підвищення стійкості культури як суспільної системи; інтеграція української культури як активного учасника і рівноправного партнера глобальних культурних процесів.

Стратегія враховує виклики, спричинені війною, і пропонує системний підхід до відновлення культурного простору, підтримки креативних індустрій та розширення доступу до культурних послуг для всіх громадян. Вона також передбачає оновлення системи управління, розвитку державно-приватного партнерства, цифровізацію культурного простору, механізми захисту спадщини в умовах війни, створення умов

для локальних ініціатив та інклюзії вразливих груп. Особливу увагу приділятимуть ветеранам, внутрішньо переміщеним особам, дітям, молоді.

«У стратегії є три основні завдання: зберегти, розвинути і поширити. Перше завдання — збереження культурної спадщини. Ми особливо відчули нагальність цього в умовах послідовних дій зі знищення агресором нашої ідентичності. Друге — розвиток культури, що потребуватиме зміцнення системи підготовки кваліфікованих кадрів: реставраторів, музейників, бібліотекарів, і звісно, висококваліфікованих управлінців. І нарешті третє — донести до світу усвідомлення тисячолітньої історії України та її культури як невіддільної частини», — зазначив міністр культури та стратегічних комунікацій Микола Точицький.

Розроблення стратегії ґрунтувалося на положеннях Закону України «Про культуру». Це частина виконання міжнародних зобов'язань нашої країни в межах Угоди про асоціацію з ЄС та Ukraine Facility Plan. У процесі створення документа відбулися широкі публічні консультації — з грудня 2024-го до лютого 2025 року за участі понад 770 представників громадянського

суспільства, аналітичних центрів, закладів культури, освіти, науки, міжнародних організацій, митців та активістів з усієї країни.

Проект стратегії було активно обговорено з партнерами з Європейського Союзу. Це дало змогу врахувати найкращі європейські практики, які ґрунтуються зокрема на положеннях робочого плану ЄС у галузі культури на 2023—2026 роки.

Відтепер схвалена урядом стратегія стала чітким дороговказом для здійснення окреслених завдань та імплементації визначених у документі внутрішніх реформ.

У розробленні документа Міністерству культури та стратегічних комунікацій України надавали експертну підтримку аналітики проекту «Швидка експертна підтримка політики у сфері культури та медіа в Україні» (RES-POL), що фінансує Європейський Союз

Джерело: Міністерство культури та стратегічних комунікацій

«Урядовий курєр», 29 березня 2025 року

<http://ukurier.gov.ua/uk/articles/zavdannya-zberegiti-primnozhati-j-poshiriti/>

Ми стоїмо на порозі цивілізаційного та історичного зламів, коли відмерла всіма силами й засобами намагається утриматися за рахунок майбутнього. У центрі отого пекельного конфлікту виявилась Україна.

А ми до цього не просто не підготовлені. Ми були приспані ворогом настільки, що хіхікали навіть тоді, коли він увірвався зі зброєю на нашу територію. І хоча він не раз заставляв, що хоче нас знищити — й не раз намагався це зробити, — ми не вірили... І за свою сліпоту заплатили — й продовжуємо сплачувати — страшу цю.

Московія не зміниться, навіть тоді, коли буде розчленована. Наступні покоління з молоком матері мусять засвоювати, що на північному сході від наших кордонів — носій абсолютного зла і наш споконвічний інфернальний ворог. А людство, щоб вижити, мусять мінятися. Мусять вінятись і Україна. Для цього влада зобов'язана не тільки навести порядок в економіці й фінансах, але

Україні повинен мати такий освітній рівень, який дозволив би йому жити в свободі, гідно і в доброту, а також давав би можливість вільного доступу до інформаційних систем, перспективу перманентного навчання та залучатись до здобутків світової культури.

2. Виходимо з того, що основою формування громадянина України є українська сім'я, українська школа, українська держава. Національні традиції, мораль, висока духовність, честь і гідність повинні стати домінуючим фактором суспільства. Інформаційні технології мають бути засобом, а не метою.

ДО КОНЦЕПЦІЇ ОСВІТИ

й окреслити національну освітню перспективу. Вона може бути такою:

1. Кожен громадянин України повинен мати такий освітній рівень, який дозволив би йому жити в свободі, гідно і в доброту, а також давав би можливість вільного доступу до інформаційних систем, перспективу перманентного навчання та залучатись до здобутків світової культури.

2. Виходимо з того, що основою формування громадянина України є українська сім'я, українська школа, українська держава. Національні традиції, мораль, висока духовність, честь і гідність повинні стати домінуючим фактором суспільства. Інформаційні технології мають бути засобом, а не метою.

3. Особлива увага повинна надаватися найбільш активній соціальній групі — з посеред молоді. Маємо виховувати національну наукову, художню, політичну еліту, формувати аристократію духу.

4. Необхідно сформувати ідеологію Другої світової війни, ідеологію московсько-українських та українсько-московських стосунків, а також ідеологію стосунків України з сусідами.

5. Створити філософію української історії та філософію історії України.

6. Міфотворення повинно мати під собою коріння.

7. Для України є один шлях — пасіонарний вибух інтелекту. Пасіонарний вибух мудрості, моралі, благородства. Зрештою, така перспектива у всього людства.

8. Україна відбудеться й увійде в коло розвинених країн, якщо кожен

українець при потребі може стати не тільки воїном, але й зодчим.

9. І все це громадянин України мусять вміти захищати всіма засобами.

10. Глобалізація — а вона невідворотна — повинна не розмивати нашу ідентичність, а укріплювати її. Українська ідея має поширюватися у всьому світі. Реалізувати це може тільки українець, у якого є принцип, воля і який має добру освіту.

P. S. Тільки патріот — учитель, лікар, офіцер — дбатиме про дітей наших. Не патріота доля наших дітей не турбує. Навчаються вони чи бродять десь, хворіють чи здорові — йому байдуже. Не патріот стурбований тільки утробкою своєю. Тільки патріот турбуватиметься про поета, художника і музиканта, бо йому не байдужим є престиж держави, нації. Тільки патріот турбуватиметься про

старість батьків наших, про пам'ять роду, про честь і славу предків, бо для патріота честь не є пустим звуком, як для тих, хто живе серед народу, якого ненавидить і у державі, яку хотів би зруйнувати. Патріот зробить все, аби народ мав книжку свою, музику, кіно, не патріот усе це буде виганяти з України. І ніякого не має значення, які у нього гени, кров чи родовід.

Та мова не про це. Мова про те — яка ганьба лягає на народ, державу, владу, де про це потрібно говорити...

P. P. S. Два тисячоліття тому мудрі латиняни писали: *Patria decori civibus educandis*. Освічені громадяни є окрасою Вітчизни. Цей напис ніні є на фронтоні головного корпусу Львівського національного університету імені Івана Франка... А треба, щоб ці слова були ще й на першій сторінці в документі кожного чиновника, кожного депутата...

Ярослав ТРИНЧУК, м. Дніпро, 25 березня 2023 року <https://www.facebook.com/trincuk>

Саміт «коаліції охочих»: до рішучості слів додати б рішучість дій

Саміт у Парижі підтвердив підтримку України. Але ключове питання — чи вистачить Європі політичної волі для її реалізації? У Парижі відбувся саміт «Коаліції рішучих», який зібрав близько 30 світових лідерів, зокрема представників урядів Туреччини, Канади, Австралії, Нової Зеландії, а також керівництво ЄС і НАТО. Серед учасників був і Президент України Володимир Зеленський, який особисто прибув до французької столиці.

Головними темами порядку денного стали: подальша підтримка України в боротьбі з російською агресією;

- можливість розгортання міжнародного військового контингенту на українській території в межах майбутнього мирного врегулювання.

Важливість цієї зустрічі важко переоцінити, і слід віддати належне президенту Франції, який ініціював її проведення. Водночас польський прем'єр Дональд Туск, ще до початку саміту, зробив слушне зауваження щодо ефективності подібних заходів: «Цих зустрічей, самітів, відеоконференцій, поїздок, присвячених українському питанню, справді дуже багато. Хтось скаже, що занадто багато. І складається враження, що кількість зустрічей не призводить до прогресу. Це має загальне зауваження, щоб ми не збожеволіли, що якщо буде 56 самітів і відеоконференцій, то мир настане швидше». Цю думку поділяють і чимало аналітиків, які наголошують: дискусії, яким б важливими вони не були, мають при-

носити конкретні результати, а не лише множити кількість зустрічей. Втім, повернімося до самого саміту та його підсумків.

Збереження та посилення санкцій проти Росії

Президент України Володимир Зеленський наголосив, що санкції повинні діяти доти, доки Росія не припинить агресію та окупацію українських територій. Президент Франції Еммануель Макрон підтримав цю позицію, зазначивши: «Зараз не час для скасування санкцій». Зазначимо, що саме на це питання тисне Росія у переговорах зі США. Тож рішучість Європи не допустити послаблення санкцій — є дуже актуальною.

Розгортання міжнародного військового контингенту

Однією з ключових тем саміту стало обговорення можливого розгортання в Україні «сил забезпечення безпеки». Президент Франції Еммануель Макрон заявив, що такі сили мали б стримуючий характер щодо Росії, а їхнім завданням було б утри-

мання стратегічних об'єктів та забезпечення стабільності в регіоні. Прем'єр-міністр Великої Британії Кір Стармер повідомив, що понад 200 військових планувальників із 30 країн зберуться в Лондоні для розробки пропозицій щодо логістики, командування та розміщення сил на суші, у повітрі та на морі. Франція запропонувала варіант розгортання військових підрозділів у центральній Україні, зокрема уздовж Дніпра, подалі від лінії фронту. Макрон підкреслив, що європейські сили не будуть розміщені на передовій і не братимуть безпосередньої участі у бойових діях.

Зміцнення європейської оборонної автономії

У рамках плану «Готовність 2030» країни-члени ЄС оголосили про намір інвестувати до 800 мільярдів євро в оборонну сферу. Ці кошти будуть спрямовані на модернізацію військової техніки, розвиток оборонної промисловості та зміцнення співпраці з Україною у виробництві озброєння. Лідери саміту наголосили, що Європа має бути готовою діяти самостійно для захисту власних інтересів, не покладаючись виключно на партнерство зі США.

ДЕКЛАРУВАТИ ПІДТРИМКУ НЕ ЛИШЕ НА СЛОВАХ: ОХОЧІ МАЮТЬ СТАТИ РІШУЧИМИ

Політолог Сергій Таран наголошує: для того, щоб направити в Україну «сили стримування» і «гарантування», про які говорили на «саміті рішучих», їх спочатку потрібно мати. Поки що єдина реальна «сила стримування» російської агресії знаходиться в Україні та воює там із 2014 року. За його словами, навіть найбільш рішучі європейські

миротворці не перетнуть український кордон без гарантій безпеки від Трампа. «А він їх не дасть, бо це суперечить інтересам Путіна. До того ж, Трамп чудово розуміє, що якщо хтось із європейців наважиться діяти без його погодження, він швидко поставить їх на місце, погрожуючи виходом із НАТО.» «Хороша новина — європейці усвідомили необхідність самостійного зміцнення оборони. Погана — від усвідомлення до дій може пройти забагато часу. Поки що саміти «рішучих» радше нагадують сеанси психотерапії, де учасники обговорюють свої страхи та дають одне одному обіцянки. Реальні зміни можливі лише на військових заводах і тренувальних полігонах.» — підкреслює Таран.

Політехнолог Олексій Голобуцький застерігає: тільки час покаже, чи саміт «коаліції охочих» стане дієвим інструментом впливу на Кремль. Однак останні заяви європейських лідерів щодо неможливості зняття санкцій з РФ свідчать про рішучість ЄС. «Головне, щоб ця коаліція не стала клубом імпотентів, які лише виголосують правильні заяви. Рішучість на словах — це добре, але головне — спроможність. Історія показала, що європейські лідери часто діють із запізненням або взагалі не переходять до реальних дій.» — підкреслює він. Ситуація ускладнюється переговорами, які США ведуть із Росією та Україною щодо припинення вогню, тоді як Європа намагається взяти активнішу роль у цьому процесі. «Європа вже заявила, що санкції не будуть зняті, доки російські війська не покинуть територію України. Це серйозна заява, яка може вплинути на позицію Трампа, змушуючи його визначитися між підтримкою України чи РФ.» — додає Голобуцький.

Мирослав ЛІСКОВИЧ, м. Київ, «УКРІНФОРМ», 28 березня 2025 року (У скороченому вигляді). Повністю — за посиланням: <https://www.ukrinform.ua/rubric-world/3975990-samit-koalicii-ohochi-dorisucosti-sliv-dodati-b-risucicij-dij.html>

Промінь Просвіти Є
Видавець і засновник—ГО «Криворізьке міське правозахисне товариство»
Рішення Національної ради України з питань телебачення і радіомовлення про реєстрацію № 1951 від 30 травня 2024 року (ідентифікатор медіа R30-05100)
Передплатний індекс: 60093
Адреса редакції: 50099, м. Кривий Ріг, вул. Церковна, буд. 3, к. 210. e-mail: kmpzt@ukr.net.
Тел. 067-568-39-73

Редактор газети: Сергій ЗІНЧЕНКО.
Редакційна колегія: Сергій ДАШКОВСЬКИЙ, Сергій ЗІНЧЕНКО, Олександр ЧИЖИКОВ, Володимир НАЛУЖНИЙ (голова організації)
Логотип виготовив Вадим БОРИСЕНКО.
Газета виходить двічі на місяць.
Комп'ютерна верстка Т. ЛОПАТЮК.

Відповідальність за точність наведених фактів, цифр та імен несуть автори матеріалів.
Редакція не рецензує і не повертає рукописи.
За умови використання наших матеріалів посилання на газету
«Промінь Просвіти Є» обов'язкове.

Газета, починаючи з числа 13 (81), у друкованому вигляді не виходить.